

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 67

2020

მთ. რედაქტორი

ბონა ხარეზავა

საქართველოს მწერალთა,
მეცნიერთა და საზოგადო
მოდგაწემა აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსაბაისი №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-874-8 (67 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ჟურნალების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიტუსების ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გურაალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გურაალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაურებატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გურაალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიონტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრემიონტის,

ავსჯანდებობის მმართველობა აკადემიის პრეზიდენტი-აკადემიკოსის, სპარტოველეს განათლებისა და სპარტოველეს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსაღმუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსაღმუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდენტის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს პოლიტიკურ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსაღმუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიკომედი, აბრეთვე, პრეზიდენტის მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველობისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსაღმუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „სპარტოველეს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილა სუნიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნათა და ლილა. იგი – მმართველობისა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კოსმიური კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შეგადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

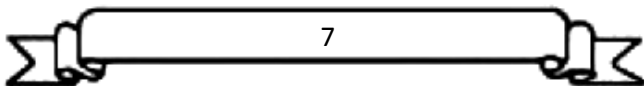
კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგელეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღამიწვის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელოების მინინერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცინვად შხხვლი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიჲრ

(დასასრული)

ვაჟა ეგრისელის მთელი პოეტური სამყარო წარმოადგენს სინამდვილის უმთავრესად ამდღებული რომანტიკული აღქმის ნაყოფს. პოეტი ხშირად მიმართავს ქართულ კლასიკური პოეტიკის ტრადიციულ სამკაულებს მის პოეტურ სახეებში თავისი პირველქმნილი ელვარებით კიაფობენ ძველი ქართული პოეზიიდან ნასესხები თვლები: ღალი, ზურმუხტი, საფირონი, მარგალიტის ცრემლები, ქარვა, ძოწი. მისი პოეტური სახეც თითქოს შინაგან შუქს გამოსცემს ამ ძვირფასი თვლების მსგავსად. სიყვარული, ვნება, ქალი, მისთვის მთელი სამყაროა. მის ლირიკულ ხილვათა არეალში საოცარი ვნებით იშმუშნება ქალი, — სინაზე, ოცნება, ჭაბუკური ნდომა და გატაცება მისი შთაგონების წყაროა და ამ შთაგონების შუქზე მას მთელი ქვეყანა, სინამდვილის ყოველი საგანი განსაკუთრებული ელფერით წარმოუდგება.

(ქართულმა კოლხურმა სიტყვამ ვაჟა ეგრისელის მეშვეობით გაიხსენა თავისი თავი, მისი პოეზიის საშუალებით გადაწვდა თავის სემანტიკურ ველს და აღიდგინა შინაგანი სამყაროს ტერიტორიული მთლიანობა) სიყვარულის ტახტრევანზეც მუდამ ახალ-ახალი ქაღალღმერთები უზის...

ლექსი „იყო სერობა“ საყურადღებოა იმით, რომ მღელვარე ფიქრებს იწვევს. სიყვარულის საოცარი ძალაა გადმოცემული ამ ლექსში. ადამიანის გულის საიდუმლოების ცოდნა, მისი ფაქიზად გადმოცემის ხელოვნება ასხივოსნებს პოეტურ სიტყვას.

რა ალამართალი სტრიქონებია ამ ლექსში, სიყვარული მარადიული კანონივითაა, ორი არსება თითქოს ერთ მელოდიად ქცეულა, ვის შეუძლია პოეტის გარდა, ასე დაინახოს სატრფოსთან სიახლოვის ამალღებულნი განცდა:

„...გადმოგვცქეროდა ცა მნათესავით,
სიმაღლეს ცისას წუხდა ქვეშეთი,
შენ სიხარულის ცრემლებს თესავდი,
მე სიყვარულით განუგ-

ეშებდი.

ფეხებზე გეცვა მთვარის ქოშები,
თვალეებში გედგა ბრწყინვა ოქროთა,
იაგუნდებით და ზარხოშებით
მზე სიჩუმეში მოჯადოქრობდა“...

აქ ხომ აშკარად წრფელი განცდაა, აქაა საოცარი აღფრთოვანება, რომელსაც ახლავს უზვიადესი სურვილი ერთარსებად ქცევისა, რა მართებულად ბრძანებს სულხან !ორდანი: „ქალის კაცისადმი სიყვარული ვერც ერთ კატეგორიაში ვერ ეტევა, ვერ ეტევა რელიგიაში, ვერ ეტევა საზოგადოებრიობაში, ვერ ეტევა პოლიტიკაში, ფილოსოფიაში, ვერ ეტევა ოჯახში, ამ ქვეყნიურში“.

ეს ღექსი ვაჟა ვერისელის ერთ-ერთი უღამაზესი ღექსია, აქ საოცარი რომანტიკული ბურუსია, პოეტს ნეტარებით ევსება სული და ისეთი განცდა ეუფლება, თითქოს: „ოქროდ ჭედავდა ღამე ხვაშიადს, ბაჯადლო ოქროდ, ვით ოპიზარი. ეს იყო სიზმრად... მაგრამ ცხადშიაც მეორდებოდა ტკბილი სიზმარი“... აკი ღვთიური მადლი სიყვარულისა სულით მშვენიერთ ეწყალობებათ. პოდა, „ღმერთი სიყვარულისაი არს“.

აქვე მიზანშეწონილად მიმაჩნია მოვიტანო მეცნიერის, პროფესორის მერი ბადრიაშვილის სიტყვები: „პოეტური გრძნობიერების ყოველი კომპონენტი, პოეტის მახვილი ჩანაფიქრის ფერადი გამონაშხეფია. მრავალსიტყვაობისა და სიტყვიერ სიუხვეს ვაჟა ვერისელი კარგად ცვლის სხარტი, მკაცრი შინაგანი ლოგიკით შეკრული ტევალი სტრიქონებით. ცნობილია, რომ როცა პოეტურ გრძნობას პოეტური აზროვნება ჭარბობს, ან პირიქით ირღვევა ესთეტიკური

და მაინც ამ პოეტურ, ზედმიწევნით დახვეწილ კოსმიურ სამყაროში ცხოვრებისეული ვნებიანი სმები შემოიჭრნენ და ღამე პოეტისათვის საკუთარი, ბოლო-ქარი ცხოვრების სიმბოლოდ იქცა.

„მოდის...

მოდელავს ცის და მიწის შუა
ღამე უმთვარო
და უნაპირო,

ქუხილი ჩემი ძახილია, —

მინდა გაიგო,
რომ ისევ დავკრეფ
ცის ტოტებზე ლაღს და საფირონს
და კვლავ მოგართმევ ვარსკვლავების ძვირფას
თაიგულს“.

....

„მე დავიკარგე შენს უღაბნოში,
თეთრი დღეებით
და გვირგვინებით,
და მწვავედა შენი სიახლოვის
ცეცხლი —
მზისებრი,
მაგრამ მღელვარე
სულს მიგრილებდნენ
შენი თვალების ოაზისები“.

ვაჟა ეგრისელმა შექმნა ღამისა და სიყვარულის პოეზია, ჯადოსნური ელფერიტა და ფანტასტიკით, იგი გამუდმებით, მშობლიური ცის, ღრუბლების, თუთარჩელას, ვარსკვლავების მჭვრეტელი პოეტია, რომლის მეტაფორული სახეები საოცარი ძალით იქმნება და მის მიერ დახატულ ღამის ფერწერულ სურათში სანუკვარი სატრფოს ნათელი დევნის სიბნელეს, რომელსაც მეტი სინათლე და სხივი შეაქვს თვით არსებული სინამდვილის განცდაში. „პატარა ნიჭის პოეტს იშვიათად ახასიათებს სიტყვის განსაკუთრებული ძიება. საამისო პათოსი მას არა აქვს, ის ყოველთვის კმაყოფილი დარჩება თუ მან შეძლო ლექსში თავისი აზრის ზედმიწევნით სისწორით გამოხატვა. სიტყვის ძიების დროს პოეტი შეიძლება სრულიად მოულოდნელად გამომიტყდეს, ისე როგორც ავანტიურისტი, — სიტყვების ძებნის პროცესში პოეტის აზრმა შეიძლება სრულიად ახალი განათება მიიღოს“. სწორედ ამგვარად ანათებენ ვაჟა ეგრისელის ლექსებიდან საყვარელი ქალის თვალები, მაგრამ პოეტის ტრფობა როდია წრეგადასული, ავადმყოფური. საგულისხმოა, რომ როგორი ძლიერიც არ უნდა იყოს ვნება, ღელვა, ყოველთვის სძლევეს მას და წინა პლანზე მოვალეობის სახალხო – ეროვნულ ინტერესებს აყენებს.

ვაჟა ეგრისელი სიყვარულის პოეტური გამოხატვისას ობიექტური სინამდვილიდან აღებულ მკაფიო

საგნობრივ ფორმებსა და საღებავებს ხმარობს. მის შემეცნებაში, ქალი ყოველთვის შენივთებულია სამშობლოს, ხელოვნების, ბუნების სიყვარულთან. პოეტის რწმენით სიყვარულია პოეზიის სათავე „უწყალო ვითა ჯიქია“ მხოლოდ სიყვარული შეგვაცნობინებს სიცოცხლისა და ბედნიერების სიტკობებს:

„მკერდგახსნილ ცას, ვით ამორძალს,
დრუბლის თეთრი
ძუძუ უჩანს
მიტომ იკრავს ვარსკვლავების ოქროს დიდებს.
მე სიცოცხლეს მივიღინებ —
სიყვარულის ფართო ქუჩას“.

ლექსში „მიყვარდეს ყველა“ ვაჟა ეგრისელი მხატვრულ-სახეობრივი აზროვნებით გვაჯადოებს, პოეტის სიყვარულს სამანი არა აქვს. სულიერი ფასეულობების ჭეშმარიტი შემქმნელი სიცოცხლის გაგრძელებას თავის სწორუპოვარ პოეზიაში ხედავს. ამოუწურავია, გამოუღეველი გაგებისა და თანაგრძნობის საუნჯე, ნაბოძები უფლისგან მარადიული სიყვარულით:

„მიყვარდეს ყველა! —
დამბადებელმა,
გამომიტანა, ვით განაჩენი,
და მტერზე მუდამ მან გამიმარჯვა.“

მადლობელი ვარ ჩემი გამჩენის,
სიყვარული რომ შემაჩენა
ხელში ყავარჯნად“.

საოცარი ფერწერული სურათია მკვეთრი ხაზებით გამოძერწილი. შედარების ძალმოსილებას რომ ეფუძნება. ვაჟა ეგრისელის პოეტური სტილისტიკის კონტექსტი სადა, ნათელი ფერებით, ამქვეყნიური რეალობით არის ნიშანდებული, მაგრამ იგი საოცრად ტევადია და ემოციურობით დამუხტული.

ვაჟა ეგრისელი გარესამყაროში თავის განწყობის შესატყვის მოვლენებს ეძებს და ჯადოსნური კალამი საოცარი ძალით ამეტყველებს და საცნაურს ჰყოფს ადამიანისათვის ჯერ კიდევ მიუწვდომელ საგნებს, პოეტმა შესანიშნავი გასაღები გამოძებნა შეყვარებულ ადამიანთა ურთიერთობისათვის და სიყვარული ცის თაღამდე აზიდა:

„ჩემი დღეები დარდმა დაცრიცა,
დავდივარ...

დავალ...

ვლოცულობ შენს მზეს.

და ღმერთს მოვუხმობ პილიგრიმივით.

ცას მიმწყვდიადებს ფიქრები შენზე,

თუმც გზას მინათებს —

სსივთამგენი შენი ღიმილი“.

სამშობლოს, სატროს, მეუღლის, შვილსა და მშობელში, დასა და ძმაში, ამხანაგში, წინაპარსა და მომავალ თაობაში. სამყაროს ყველა კუთხე-კუნჭულში ხედავს პოეტი უკვდავებას. მისი გულიდან, როგორც ზღაპრული ბუდიდან ჩიტებივით გამოფრინდებიან მართალი ლექსები და ქვეყანას კიდევ ერთხელ შეახსენებენ სიცოცხლისა და სიყვარულის მარადიულობას...

„ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში შემავალი სტილური ინგრედიენტები, როგორც ბარათაშვილისა, აქამდე უცნობი სამყაროს შესაქმნელადაა გამოყენებული პოეტის მიერ. ამის შესახებ ბევრი თქმულა და დაწერილა, რაც მგოსნის ინტელექტუალურ მასშტაბებზე მიგვანიშნებს და ნებას გვაძლევს ვთქვათ, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეზია XXI საუკუნის რიურაჟზე ამომავალი ნათელია, რომელსაც ჩაქრობა არ უწერია“. (აკაკი გაწერელია, პროფესორი).

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

ვაჟა ეგრისელის ლექსები მცირე ზომის ჩანახატებს წარმოადგენს, მეტაფორებითა და დრამატიზმით რომაა დამუხტული. მინიატურული სალექსო ფორმა პოეტისათვის სააზროვნო სივრცედ იქცა, რამაც ხელი შეუწყო თვითმყოფადი სტილის დამკვიდრებაში.

საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობა,
გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“.

18 ოქტომბერი, 1991 წელი.

გრიგოლ აბაშიძე – აკადემიკოსი: „ვაჟა ეგრისელი გამოკვეთილი ხმისა და მაძიებელი სულის პოეტი.“ („სიღბო ნაქსოვისა“, 1991 წელი).

ელგუჯა ამაშუკელი – საქართველო სახალხო მხატვარი, პროფესორი: „...ვაჟა ეგრისელის „კოლხური ფსალმუნები“ თუ მშობლიური ეგრისისადმი მიძღვნილი ლექსები, თამამად შეიძლება ითქვას, ღირსეულ დამფასებელს ელოდება და პოეტური ხილვები, სახეები, მეტაფორები ბევრს შემოუბრუნებს მზერას თავისი ქვეყნის მშვენიერებისაკენ, მის სულიერებისაკენ, მიწიერი ტკივილებით აღსავსე სახესრული სილამაზისაკენ...“

აკაკი გაწერელია – პროფესორი, ლიტერატურათმოდნე: „ვაჟა ეგრისელის პოეზია ქართული სულის მარადიული ყივილია. მისი შემოქმედება ნაკლებად ან სრულებით ვერ პოულობს ანალოგს ეროვნულ და მსოფლიო პოეზიაში... ვაჟა ეგრისელის მეტაფორული აზროვნება მიუწდომელი და განუსაზღვრელია... ვაჟა ეგრისელის სტილი ღრმადაა დაკავშირებული ქართული სალიტერატურო ენის უძველეს პლასტებთან, კერძოდ, ბიბლიის (ძველი და ახალი აღთქმის) წიგნებთან. ამაში პოეტის სხვადასხვა დროს გამოცემული წიგნების სახელწოდებებიც დაგვარწმუნებს: „სიცოცხლე,” „ამაღლება,” „ნათელხილვა,” „საგალობელი,” „იქმენ ნათელი!” და სხვა. „ფსალმუნი” და „ბიბლია” მარტო საკულტო ძეგლები როდია, ისინი ამავე დროს უდიდესი მხატვრული ძეგლებიცაა.

...ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში შემავალი სტილური ინგრედიენტები, როგორც ბარათაშვილისა, აქამდე უცნობი სამყაროს მოდელის შესაქმნელადაა გამოყენებული პოეტის მიერ. ამის შესახებ ბევრი თქმულა და დაწერილა, რაც მგოსნის უსამანო ინტელექტუალურ მასშტაბებზე მიგვანიშნებს და ნებას მაძლევს ვთქვა, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეზია 21-ე საუკუნის რიჟრაჟზე ამომავალი ნათელია, რომელსაც ჩაქრობა არ უწერია.

არავირა აკაპიტო – პოეტი (იაპონია): „...ყველა პოეტი ღვთის შვილია, მაგრამ ისაკავა ტაკუ-ბოკუ, ფედერიკო გარსია ლორკა, ვაჟა ეგრისელი,–ჩემი სულის ნაწილია...”

რევაზ მიშველაძე – მწერალი, პროფესორი: „ვაჟა ეგრი-სელმა წლების განმავლობაში მიგვაჩვია თავის ლექსს. ეს გახლავთ აღმოსავლური მონიატურული ნახატივით მცირე ზომის, მეტაფორებითა და დრამატიზმით დამუხტული პოეტური ჩანახატი. პოეტმა ამ ფორმის ერთგულებით მოახერხა თანამედროვე მკითხველის განწყობილებასთან მისადაგებული და თავბრუდამხვევი სიჩქარით დაღლილი მოქალაქსათვის ადვილად აღსაქმელი მცირე მოცულობის ლექსით მშვენივრად მოეტანა ჩვენამდე თავისი პოეტური სათქმელი. ნატიფი ხელწერითა და ნათელი სახეებით ჩამოქნილ-ჩამოგვირისტებული სხარტი სტრიქონები თითქოსდა ლიტერატურული ქამანდი გახლავთ, უეცრად რომ შეგაჩერებს, თავისი სიმოკლითა და ლაპიდარულობით ყურადღებას რომ მიგვაქცევენებს, მერე უადრესად თანადროული და ეროვნული პოეტური აზროვნებით გაიძულებს, ჩამოჯე და პოეტის ფიქრი გაიზიარო, მის სტრიქონებთან ღამე გაათიო...”

ლევან სანიკიძე – მწერალი, პროფესორი: „საქართველოს ხომ რამდენი ხანია პოეტთა ქვეყანას უწოდებენ. ყოველ შემთხვევაში, საქართველო საესეა

„სემი პოეტებით“ – „ნახევარ პოეტებით“ მაინც დიდმა პოეტმა ჰორაციუსმა რომ თქვა ორიათასი წლის წინათ. ხოლო, „პოეტი სრული“ – საქართველოში მოიძებნება ოდენ თითზე ჩამოსათვლელი, მათ შორისაა ვაჟა ეგრისელი. იგი ჭეშმარიტად დიდი პოეტიცა...”

გიორგი სიჭინავა – მწერალი, ჟურნალ „აიას“ მთავარი რედაქტორი: „...ვაჟა ეგრისელის დიდებულმა პოეტიამ ამამაღლა და დამარწმუნა იმაში, რომ ეგრისელი, როგორც კოლხი, ღირსეული შთამომავალია აიეტის, გუბაზის, ფარტაზის და დიდი ცოტნე დადიანისა...“

ნუგზარ ნადარაია – ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი: „... ვაჟა ეგრისელი – სიცოცხლეშივე ქართული ერის და მისი ძირძველი მხარის – სამეგრელოს უკვდავებად ქცეული ლეგენდაა, ილია ჭავჭავაძისეული უმტკიცესი ბურჯი და აკაკი წერეთლისეული ჩონგურის გაუწყვეტელი სიმია... „კოლხური ფსალმუნებით“ დედა საქართველოს მესობტზე, დიდი პოეტი და საზოგადო მოღვაწეა...“

ნიკოლოზ სიანოვი – მწერალი, შორეული ნაოსნობის კაპიტანი: „დედამიწის თითქმის ყველა კონტინენტის ნავსადგურში, სადაც კი შეესულვართ, ყველგან ჩვენი საყვარელი პოეტების: სერგეი ესენინის,

ფედერიკო გარსია ლორკას, ისიკავა ტაკუ-ბოკუს და ვაჟა ეგრისელის წიგნები დაგვიტოვებია საჩუქრად...”

რეზო ადამია – მხატვარი, მწერალი: „...კოლხური ცივილიზაციის უცნაური მოვლენა – ვაჟა ეგრისელის პოეზიის მარადმწვანე ველზე ბიბლიურ ხედ აღმოცენდა და მისმა არნახულმა ნაყოფმა უზომოდ გაამდიდრა დღევანდელი ქართული ცივილიზაციის საგანძური. ვაჟა ეგრისელს რამდენიმე ათასი წლის წინათ კოლხეთში რომ ეცხოვრა, უთუოდ ისევ დიდი პოეტი, ფილოსოფოსი, მათემატიკოსი და ვარსკვლავთ მრიცხველი იქნებოდა...“

სოკრატ არშვა – პროფესორი: „...ეგრისელის უაღრესად ეროვნული შემოქმედება, მსოფლიოს ნებისმიერი დიდი ქვეყნის მხატვრულ ლიტერატურას დაამშვენებდა...“

ევგენი აქუბარდია – მწერალი: „...როგორ იქნება, ვაჟა ეგრისელის ათასგვერდიანი „იქმენ ნათელი“ გადაშალო და შთამბეჭდავმა მეტაფორებმა, ხატოვანმა თქმებმა, მშობელი ცისა და მიწის თვალმარგალიტებმა არ გაიზიარონ ჭეშმარიტ პოეზიას: „ჯერ არ ნახულს, ჯერ არ გაგონილს.“ და არ აღიარო: „ვიქმენ ნათელი!“ „პოეზია უპირველეს ყოვლისა!“ აბა, პრემიებით არც დიდი გალაკტიონი გაუნებიერებიათ, - თუნდაც თუ გაწითლებულა ვინმე, ეგ რა მოგვსლიაო...“

გურამ კუპატაძე – აკადემიკოსი: „... ეგრისელის ზოგიერთი „ფსალმუნი“ კოსმიურია და ბევრი სინათლის წელი დასჭირდება მის დედამიწამდე ჩამოღწევას“...

ნუგზარ სართანია – ინჟინერი: „...ქართული პოეზიის რაინდის – ვაჟა ეგრისელის პოეტური ენერგია ენგურპესის კაშხალია, პრეისტორიული კოლხეთიდან თანამედროვე, ისტორიულ სამეგრელოში (საქართველოში) გადმოსეტქილი და მირიად სხივად გაბრწყინებული, რომელსაც ძალუმს წყვილიადით მოცულ სამყაროს ნათელი მოჰფინოს...“

ჯემალ აჯიაშვილი – პოეტი, მთარგმნელი: „არ მშორდება და მუდამ თან დამდეგს ვაჟა ეგრისელის: „და...ჩემი ღექსის ყველა სტრიქონი, მოშურნეთათვის ჩემი მამულის, არის საყვირი იერქონის!“- ჭეშმარიტად!“

შოთა ბადრიძე – პროფესორი: „ფიქრმიწოდომელია ვაჟა ეგრისელის მეტაფიზიკური პოეზია...“

ოთარ ბერაძე – პროფესორი: „ვაჟა ეგრისელმა, ამ მაღალზნობრივმა და ღვთიური ცეცხლით გულანთებულმა პოეტმა, ახალ სიმაღლეზე აიყვანა უძველესი და უმშვენიერესი ქართული პოეზია...“

მერაბ ბერიძე – დრამატურგი: „...თავაწეულმა უნდა იაროს ვაჟა ეგრისელმა, რადგან სულ ერთი ნაბიჯია დიდების მწვერვალამდე...”

მურმან ბერია – პროფესორი: „მეოცე საუკუნეში, გალაკტიონისა და ტერენტი გრანელის მერე, ყოფნა-არყოფნის, მარადისობისა და წარუვალობის, სულის მარადიულობის მტკივნეულ პრობლემებს ვაჟა ეგრისელის დარად არცერთი ქართველი პოეტი არ შესჭიდებია...”

ხუტა ბერულავა – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელი დიდი პოეტია”...

აკაკი ბეშიძე – აკადემიკოსი: „ვაჟა ეგრისელის ლექსები – მინატურული ვულკანებია, საიდანაც მეტაფორებისა და ეპითეტების ლავა იფრქვევა...”

ზაურ ბოლქვაძე – პოეტი: „სანამ საქართველო იქნება, ვაჟა ეგრისელის პოეზიაც იცოცხლებს...”

ნანა ბოხუა – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელის პოეზია – ფენიქსია მითიური კოლხეთის ფერფლიდანაა აღმდგარი და დღევანდელობაში მოფრენილი.“

ემირ ბურჯანაძე – მხატვარი: „როგორც სვეტიცხოველმა ქართული ცა, ისე აამაღლა ვაჟა ეგრისელმა უმშვენიერესი ქართული პოეზია...”

გიორგი გაჩეჩილაძე – კრიტიკოსი, პროფესორი: „ახალი თაობის პოეტებმა ოცდამეერთე საუკუნეში ვაჟა ეგრისელისებურად უნდა დაიწყოთ წერა...“

ნოე გელაშვილი – პედაგოგიურ მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე პრეზიდენტი: „ეგრისელის პოეზიას მხერა მიწისაკენ კი არა, უფრო ცისკენ გაურბის და განსაცვიფრებელ სიასლეებს გვთავაზობს...“

აკაკი გელოვანი – მწერალი, მთარგმნელი: „ბუნებისა და ადამიანის ცოცხალი კავშირი, ვაჟა-ფშაველას პოეზიაში რომ უმაღლეს ასახვას პოულობს, ვაჟა ეგრისელის ათას გვერდიან ერთტომეულში „იქმენ ნათელი“ სულ სხვა, თვისებური შინაარსს იძენს, მაგრამ აქაც იგრძნობა კლასიკური პოეზიის ერთგულება... და ორი დიდი პოეტის სულიერი ნათესაობა...“

აკაკი გეწაძე – მწერალი: „ვაჟა ეგრისელი დიდი პოეტური ენერჯის კალმოსანია. ვაჟა ეგრისელი არის ვაჟა ეგრისელი, თვითმყოფადი პოეტი, რომელსაც თავისი სამყარო გააჩნია...“

კოლხური ენა

სიბრძნეს და სინათლეს
თესავდნენ –

ეგვიპტეს და ანატოლიას,
ნაგრამნი და ნაშიერნი

აქციუსის¹.

ჩემს ენას არასდროს ჰყოლია

არც მეზობელი,

არც ნათესავი.

1971

¹ აქციუს ჰელიოსის ძემ. მამის საპატივცემლოდ ეგვიპტეში ჰელიოცენტრი ააგო.

ბარიშრაში

ნისლი რძე არის,
ელვის კვეთით შედედებული,
ცა ამოსაყვან,
ვითარცა ყველს,
დილას ამრგვალებს.
და დაკანკალებს გარეთ ზამთარი.
დამის შავ ქვაზე აღესილი
მთვარის ნამგალით,
მკის გარიშრაში ვარსკვლავების
ოქროს თავთავებს.

2000

უფლისაგან წყეულია,
ვინც რომ ბაძავს
ყვაე-ყორნებს.

შენ კი,

კვართად რწმენა გმოსავს...

ორი ათასწლეულია

ელოდები ქრისტეს მოსვლას,

მაგრამ იგი აყოვნებს!

2003

პრომეთეს კავკასიონი –
მზის სიხმილს მალე
აღანთებს,
ქედები ჩანან ნადივით.
ო, როგორ შვენიო
მაღალ მთებს,
მყინვარის თეთრი მანდილი.

1973

ზამთარი წინანდალი

სამეუფო ფერების
ვარდებ ბრწყინავს
წინანდალი.

კახურ ქუდად მზე ახურავს
ცას და...

სითბოს ატანს ძალით:
მიბრძანდება ზღვით
ზამთარი,
ვითარც ოდიშს პატარძალი.

1973

სიკვდილი

ხელთ ნიჩაბი უჭირავს და,
ზურგზე ადევს შავი ლოდი,
წარსულ დღეთა გვითვლის ვალებს
და...

სიკვდილი ხან ახლო და
ადრე მოდის,
ხან შორიდან სიყვარულით
გვითვაღთვალვებს.

1986

ამირანის და ყამარის

ზღვაა –

შენი აკვარელი,

ცაა – შენი ნაყალმარი.

"კოლხურ ფსალმუნს"

ვერ ამთავრებ.

ხატებია –

მზე და მთვარე,

ამირანის და ყამარის.

1963

კარგად იცის სიცოცხლემ,
რომ ჰყვავილობს ვარდებად,
თუ სიკვდილმა უყელა,
აქცევს ეკალ-ბარდებად,
მიტომაა გაურბის,
ნებით რომ არ ბარდება,
მისთვის გათხრილ საფლავში –
ცას მოწყვეტილ მნათივით,
გულგამსკდარი ვარდება!

2001

ტუტანხამონის აკლამა

ოქრო-ვერცხლი ურიცხვი...

სახელი და დიდება,

განა რამე აკლდა მას?!

ნახეთ "მეფეთა ველზე" –

ჭაბუკ ტუტანხამონის

ოქროს –

დიდი აკლამა.

1983

ბებერ ძვლებს ვითობთ
და ვეფიცებით,
ცხოვრება თითქოს და ბუხარია.
სიცოცხლეს –
სიცოცხლე და,
სიკვდილს – სიკვდილი უხარია.

2007

ხან ალბიონს და ხან ქიოს

დუნიაში მიმობნეულს

აწ კოლხურ სულს

უნდა სდიო...

ლოცვა აღუეგლინო ოდოს¹,

ხან ეგვიპტის უდაბნოში,

ხან ალბიონს²

და ხან ქიოსს³,

ანატოლიას⁴ და როდოსს⁵.

1966

¹ ოდო – უძველეს კოლხთა ღვთაება.

² ალბიონი (კელტ.) – ინგლისის ძველი სახელწოდება.

³ ქიოსი – კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში (ძვ.წ. VIII ს.)

⁴ ანატოლია – თანამედროვე თურქეთის აზიური ნაწილი.

⁵ როდოსი – კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში (ძვ.წ. VIII ს.)

ვინც დაეძებს, ის პოულობს,
ნემსის ყუნწში უნდა

გაძვრე –

ხმა მოისმის წარსულიდან

და... ჰა, ჩემო,

მეც გიპოვნე:

პოეზიის ციხე-ტაძრის

ამგები და მეციხოვნე.

1963

პონტოს პირს დამჯდარი,
ვით უცხო ფრინველი,
პირველყოფილი მზით
მოსილი,
საოცარი და საკვირველი:
კოლხეთი –
პირამიდაა პირველი,
უფლის ხელით ნაგები...
და არა ჯოსერის*.

1967

* ჯოსერი – ეგვიპტის ფარაონი (2650-2609)
(პირველი პირამიდის ამაგები)

პოეტის ჩანბი

მესმის ძალუმი მისი გალობა

და მიტომ ასე
მეიმედება.

სიმაღ გაუბამს მტკვარი,

ვოლგა,
მისური,
განგი,

დილის მზესავით –

სივრცეს ედება

და აწ...

მარადის იხმიანებს

პოეტის ჩანგი.

1981

* * *

რადგანაც იგი ეწამა ჩვენთვის,
ადამის მოდგმა
მიტომ ვარ ვალში,
ის კაცი გახლდათ,
ახლაა ღმერთი.
მიწაზე იყო, ამადლდა ცაში,
რა შეიცვალა,
მითხარით ერთი!

1960

* * *

ცათამბჯენის თუ ოკეანის,
არავინ იცის,
ვისი უინი აქვს,
დილა რომ თენდება ბინდიანი.
ტკბილი ძილით სძინავს
ვირჯინიას,
აიდაჰოსა და ინდიანას.

1983

ხმა წარსულიდან

ასჯერ კი არა,
ათასჯერ,
უმეტეს ურჯულოებთან,
როდესაც გავიმარჯვებდით
დილის მზეს ემსგავსებოდნენ
ერუშეთი და
კლარჯეთი.

1967

* * *

თვალებს განზრახ იბრძავენ,
სმენას,

ვითომ იყრუებენ
და შენი „მოკალმენი“,
ისევ ისე გიყურებენ,
როგორც აბელს –
კაენი.

2008

* * *

მესიის დიდ მოლოდინში,
ბეთლემს,
ღამის არეს თევა,
მაგრამ ჯერაც არჩანს ქრისტე.
მე კი ადამის და
ევას
ჩურჩულს ბიბლიიდან ვისმენ.

1971

ეკქინი და პელესპონტი

წარსულ დღეთა ქარიშხალი,
ყინვის დამზრალ
ხელებს კორტნის.
მოვა ჟამი, ვით გლისერი.
ვითარც ადრე ეკქინი¹ და
პელესპონტი²,
ჩემს დიდ შავ ზღვას
დაერქმევა „ეგრისელი“.

1967

1,2 – შავი ზღვის უძველესი სახელწოდებები.

ბავშვობის მზე

ვით აფროდიტე ქაფიდან,
პონტოს ზვირთებში ნაშობი,
დრომ,

სად მიმაღა ვერაგმა,
შენი ღამაზი ბავშვობის
მზე, –
ოქროს ყვითელ პერანგა!

1988

* * *

სოფლის ღობიდან გადმომდგარა და
სიღურჯეს ყვირის იასამანი.
აქ, სადღაც მყუდრო არის სავანე
დედამიწაზე მოხეტიალე –
შენა ხარ სივრცე უშორესი
და უსამანო.

2005

* * *

დრო რომ არსად აღარ მიდის,
არც ქარში, არც წვიმაში,
ცას თვალი მიტომ აქვს სველი.
სიცოცხლის არა,
სიკვდილის წინაშე,
რომ უმწეოა სამყარო მთელი.

2003

* * *

სოფლად ურმის ჭრიალთან,
მწუხრს შემოევა სიმღერა:
„ჰარი, ჰარი, ჰარაღე“.
ნიაე-ქარი უვარცხნის
წვიმას ოქროს დაღაღებს.

1998

* * *

საიდანღაც რომ გვეაღერსება,
აღბათ არყოფნის ცივი
ქარია,
რომელიც ხშირად გვიცლის
გუნებას.
ო, რა ტკბილია,
და რა მწარეა –
ეს ორი სიტყვა: დაბადება
და აღსრულება.

1999

* * *

ოთარაანთ ქვრივს რომ სარჩო
წაართვეს,
აი, სწორედ მათი ხმებია.
სხვები კი არა,
ის გზირებია,
სსოვნის ყორეს რომ ეფარებიან
და დავიწყების ფანჯრებიდან
იმზირებიან.

1980

* * *

მოყვავილე ცის მინდორზე,
წელში მოხრილს
ვხედავ მთვარეს,
თითქოს ბაღში კრეფს იებსო.
ღამე უქსოვს კვართს
იესოს,
ელვის ოქროს ყაისნადით.

1978

* * *

შიშველი მუცლები მოუხანთ ღორჯოებს
და ჩურპატანებს,
წყალი არყოფნით...
იხრხობიან უწყლოდ მურწები.
გულგახეთქილი მიწა,
ასჯერ ნაინფარქტალი
წუხს...
სულთმობრძავი სქვია* ტყე-ტყე
მიიძურწება.

1964

* სქვია – დეღვა ხორგაში (ხობის რ-ნი)

ფშავ-ხევსურეთში

ჭართალს,

უაღეს,

ფხოვს და კვარას.

დეფთა და ავსულთა ტვინი კლდეს

მიასხა-რა.

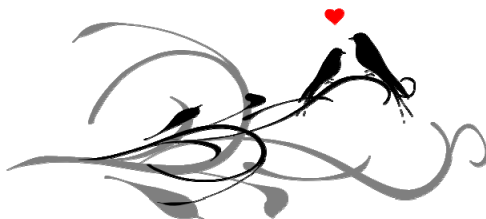
ბაცალიგომ,¹

აინანამ,²

კოპაღემ³ და იახსარმა.⁴

1966

1,2,3,4 - ფშავ-ხევსურეთში გაბატონებული
წარმართული ღმერთები.

* * *

(ვარიანტი)

ზღვის ბინადარნი,
მოსული არსაიდან,
ქარიშხლის სუნთქვას რომ
აიყოლიებენ
და გზას მიჰყევიან წარსულში
გაფრენილს.
და რომ დაფარფატობენ ზღვას
თოლიები –
ხსოვნაა ზღვაში დაღუპული
წინაპრების.

1972

გენესარეთის ტბასთან

ცის და ღამის მეუფე –
მთვარე მიემგზავრება –
ვარსკვლავების კარეტით.
ვერცხლის სხივთა მთოვარი.
და მე აღქმულ მიწაზე
ვდგავარ,
ვით მაცხოვარი,
ტბასთან გენესარეთის.

1983

* * *

ბრწყინავს მთიები –
ცის ეკრანიდან,
ღვას სვეტი მოხრილ
მთვარის
ანტენის.
სხვა მზე ანათებს
და ქრის სხვა ქარი.
არყოფნის ქვიშის ღვას კორიანტელი
და ეს ცხოვრება უდაბნოა
ცხელი საჰარის.

1988

* * *

ქვეყნად ყოფნას,
არყოფნა,
ჯანდაბაში ისტუმრებს
და სამყარო სავსეა შიშითა და ურევებით
დღით და ღამით დახუნძლულ,
გაუსაპნავ ცის ურემს,
მზე და მთვარე შეუბამს
ელვის აპეურებით.

1979

* * *

ჰოი,

როგორ უხდებათ თეთრჩოხიან
მთებს ბანი.

კოლხეთს ბუდობს ოდიდან
მზე და

საოცრებანი.

და ხმა ისმის წინწილის,
ჩანგისა და ებანის.

1980

* * *

ეხეტებიან დემონები შავი
ღრუბლების
ცაში, და ნათელს
ბნელთ ფარავენ
მაინც ყვავილობს მთვარის თეთრი
იასამანი
და... უფლის გარდა იცის არავინ,
ყოფნა-არყოფნის
სად ძევს სამანი.

1986

* * *

(ვარიანტი)

ქვესკნელიდან –

ზესკნელამდე.

გზა უსასრულო და

ულეგია.

ცა – სასაფლაოა,

და მოციმციმე ვარსკვლავები –

ჩვენი წინაპრების სულეგია.

1975

* * *

შენი მხურვალე ღოცვა,
უფალთან კვლავ ადის ცად,
ამიტომ წუთისოფლად
მოგიწევს
მარადისად,
სიკვდილის მერე ყოფნა.

2003

საუკუნეა ოცდაცამეტი

სინამდვილეა და არაფერს აღარ
ვამეტებ,
საუკუნეა ოცდაცამეტი,
რომ კოლხთა წარსულს ჩაფრენია
ღამე კლანჭებით...
საუკუნეა ოცდაცამეტი,
რომ მედეას გლოვობს შავი ზღვა,
შავებს იცვამს
და იტანჯება.

1963

* * *

ხელში აღუჩის თეთრი ტოტებით
თეთრჩოხიანი მოდის
აპრილი.

მოვარე ჩაცქერის პირდაღებულ
ღამის უფსკრულებს.

ზღვა ხახას აჩენს

გველეშაპივით

ცა ვარსკვლავებმა ჩააღუსკუმეს.

1971

* * *

ღამეულ გზებით შორს რომ მიდიან –
ისიდაა ან იაღოვანა...
კუზი კი არა ცოდვა კიდია
და ის ბოროტი კაცის სულია –
ლოკოკინად რომ ხეზე
მილოღავს

1994

* * *

ელვა, ვით ბონაპარტე,
თავს კვლავ აფარებს სადღაც,
მღვრიე ღრუბლების კუნძულს
ცა – კი
ამორძალს მოჰკავს,
მთვარის მოჭრილი ძუძუთ.

1958

* * *

ქარებს სიშორე და ღელვა
მოაქვთ,
როგორც დანაპირი,
ღრუბლებს ელვის სდევს რეფრენი
გულში იკრავს სანაპირო
ტალღებს –
ზღვიდან ამოფრენილს.

1978

მტრელი

თითქოს მოფრინდა აქ,
იმქვეყნიდან,
აბე,
მტრელი რომ ზის და ღულუნებს
და დამშვიდებას ჩვენსას რომ
ცდილობს,
ო, არა შვილო!
ქვეყნად ვერრარა ამოავსებს
დღეთა ჯურღმულებს.

1989

* * *

ცის ვარცლზე დაყრილ ვარსკვლავთა
ღერღილი,
მთვარის დიდ საცერში იცრება.
ადამის ძეს კი მიწაზე
ღღეები სულს ისევ ართმევენ...
და როგორც ბნელი და ნათელი,
სიცოცხლე სიკვდილით იცვლება.

1998

* * *

მოთქმა,

გოდება,

ბღავილი და...

ესე ქვეყანა.

სასაკლაოდ და ქცეულა ბოსლად.

რაა სიცოცხლე! –

მარტოოდენ წასვლა და

მოსვლა.

2004

* * *

სასაფლაოსკენ თმაგაშლილი
გამორბის ქარი
და ეკვეთება კივილით მუხლი.
სამარეს ჭრიან და მიწა კვნესის.
დგას თავდახრილი კუბოსთან
მწუხრი
და ჩუმად უსმენს ვარსკვლავთა
მესას.*

1972

* მესა (ფრანგ.) – კათოლიკური ღვთისმსახურება, წირვა.

თეთრი ვარდი –

ბრაალის თასი

ციდან –

მიწით ჩამოშლილი,

მიღმა ღამის შავი ფარდის,

სამოთხისკენ გზა არი...

და... გაშლილი თეთრი ვარდი,

ვარდი არა,

თასი არის გრაალის.

1976

იალუს მინდვრები

გმირების და მგოსნების
ლურჯი საფლავებია –
ეს მთები და ბორცვები.
და სამშობლო! საშველად,
როდესაც მოგინდებით,
წამსვე გაგვაცოცხლებენ
ჩვენ „იალუს მინდვრები“.*

1968

* „პირამიდების ტექსტის მიხედვით „იალუს მინდვრებზე“ ცოცხლებოდნენ მკვდარი ფარაონები.

* * *

ცისა და მიწის აიხდენს სურვილს,
დიდი ხნის მერე,
მოსვლიდან ქრისტეს,
შურით და მტრობით შეგუბებულ
საუკუნეებს,
კვლავ გადმოლახავს კოლხური
სული,
აღიმართება ლურჯ კოლოსად
სამყაროს ცისქვეშ.

1976

* * *

მტკვარს აკვანში მშვიდად ძინავს,
ქოსა აღა-მაჰმად ხანის
ხმა არსიდან არ ისმის,
მაინც ყაყაოთა სისხლში
ცურავს ველი
კრწანისის.

1969

როგორც პოეტ-მითოლოგს

ათასწლეულების იქით,
შენმა ოქროს „ფსალმუნებმა“
იწვიმოს და
ითოვოს.

და მზე დაგკრას ლეგენდებმა,
როგორც პოეტ-მითოლოგს.

1963

აქციუსი და აიეტი

დიდმა მამამ –

ჰელიოსმა,

ორივე ძე, უკვდავებისათვის

ისე გაიმეტა,

რომ უარი ვერ გაბუდა.

ვერც უფროსმა აქციუსმა.

ვერც უმრწემსა აიეტმა.

1994

შენი ღიმილი

შენს ღიმილში ღვთაებრივი
ცეცხლი ღვივის
და სიცოცხლის ბადეს გიქსოვს,
და არა ჰგავს „ფრესკის ღიმილს“¹
„სფინქსის ღიმილს“²
და არც „ღიმილს დიონისოს“³

1971

-
- 1 „ფრესკის ღიმილი“ – (ლ. გუდიაშვილი)
2 „სფინქსის ღიმილი“ – (ლ. ალფენიძე)
3 „დიონისოს ღიმილი“ – (კ. გამსახურდია)

* * *

ელვა მიწას თვალს ჩაუკრავს
და შორიდან მთვარე მოჰგავს
ზესკნელს გაკრულ აფიშას.
ცას – მნათი არ დააკლდება,
გულს დარდი და
ზღვას ქვიშა.

1989

მზე კოლხეთში აღმოსდება

მილიარდი წლის წინათ,
მზე კოლხეთში აღმოსდა –
მოსვლად კაცობრიობის.
იგი იყო სამყაროს რწმენაცა და
იმედიც.
დედა გახლდათ კიბელე¹ –
კოლხეთის და ქიმეთის.²

1977

1 რეა კიბელე – კაცობრიობის პირველი დედა.

2 ქიმეთი – ეგვიპტის უძველესი სახელწოდება.

* * *

დარდით გადახურული –
ხალხთან დადგი კარავი.
„კოლხური ფსალმუნები“ –
ათასწლეულს ჩაუვლის –
როგორც მზის და სიცოცხლის
დიდი დღესასწაული.

2001

* * *

ქარიშხლით მთვრალი და გაღეშილი
ზღვა,

დედამიწას მიყუდება.

მთები – მოჭრილი თავებია

ბაყბაყ დევების,

მდინარეები – ზღვის კუდებია.

1962

ჰუნები

ცა და მიწა ერთიან –
გადათელეს ჰუნებმა,
მაგრამ მაინც მინდვრები
მკერდზე ვარდებს იბნევენ.
და სიცოცხლეს სიკვდილით
ვერ უცვალეს ბუნება.
ვერ უქციეს სამყაროს
მზის სინათლე –
სიბნელედ.

1991

ყულეშთან

მომეღანდება რამზეს მეორე*
და სპა ურიცხვი ზღვისებრ
თავხედი.

აქ, გარდასულთა ქრიან ქარები.
როცა მღელვარე პონტოს გავხედავ,
ფიქრი კოლხეთის წარსულისკენ
გამეპარება.

1963

* რამზეს მეორე – ეგვიპტის ფარაონი (ძვ.წ. აღ. XIV ს.)

* * *

(ვარიანტი)

სამშობლო მზეა ამომავალი
და მის გულისთქმას
კვლავ უსმინე,
როგორც უსმენდი.
კაცის ცხოვრება გაუვალი ტყვა –
უსურის.
შენ, ვარსკვლავების ოქროს
ღურსმნებით
საქართველოს ცას
ხარ მიღურსმნული.

1966

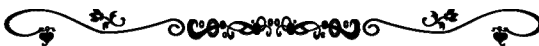

ჯგუბე

ჩემს გატანჯულ ღამაზ მამუელს,
ვით წირსფალმა,
მოწყალების
თვალთ გადმოსედოს ეგებ.
და განგმიროს გველეშაპი –
კოლხ ღმერთ-კაცმა ჯგუბემ.*

1969

¹ ჯგუბე (მეგრ.) წმინდა გიორგი

* * *

მზე, როცა მიმწუხრისას მიეფარება,
წითლად შეღებავს ზეცის
კამარას,
ჩამოსუნძლული მნათთა
მტევნები,
და როს ჩაუვლი ღია სამარეს,
შიში ძაღლივით აგედევნება
და შენს სიცოცხლეს გაატრამალებს.

2004

* * *

არ დაუდვია თავი ბალიშზე
ღამეს და როგორც ჭლექიანი
სულ ახველებდა,
(არავინ ჩანდა მთვარის
მნახველი)

სისხამ დილით კი ცამ
ფერმისდილმა,
მზე, ვითარც სისხლი ამოახველა.

1957

* * *

პონტოს ზვირთთა გრაგნილებზე –
მოციმციმე ვარსკვლავებით
დაწერილი,
კოლხეთია ჩემი მზე და ევანგელი,*
რომელიც სხვა დანარჩენთა
სასწორს ხრიდა.
თუმც ცნობადის მწვანე ხიდან,
ისე უხმობს ევას გველი.

1970

* ევანგელი (ბერძ.) – სახარება.

* * *

შეეჯიბრები ამირანს და...
სხვა კოლხ ტიტანებს,
თუ ვარსკვლავები
ძირს ჩამოვრეკე
და დედამიწა მადლა –
ცაში თუ აიტანე.

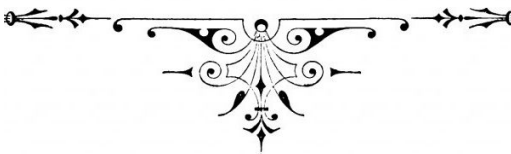
2006

* * *

უამი, როგორც ცხერის ფარას,
სინათლის და მზის იქით,
ისევ ისე მიგვედნის,
რადგან წელი ათასი,
ისეა მის თვალეში,
როგორც დღე –
გუშინდელი.

2001

მტკვარი და რიონი

რომ დგანან ლიხს აქეთ და
ლიხს იქით,
ეს მთები – ჩემი წინაპრებია.
უფლის ციხეში მეუფობს
უფლოსი.

მტკვარი და რიონი –
ჩემი დამტირებელი დებია,
შავი ზღვა რომ ბორგავს –
ძმა გახლავთ უფროსი.

1979

ოჰო, ოჰო!

ჯამს ცისკრისას ცა ქართული –
დაიხურავს მთვარის ბოხოსს,
ჩამოხედავს მიწას რიხით.

და ქვეყანა მშვენიერი –
ღიხს აქეთ და
იქეთ ღიხის,

შენზე იტყვის: ოჰო!
ოჰო!

2008

* * *

მიწა ლუსკუმია და,
ბნელი არის მისი ცა,
აღარ უცემს მზის გული.
სხვისთვის ავის მოსურნე,
შობს შურსა და
სიძულვილს,
ბოროტებით ორსული.

1985

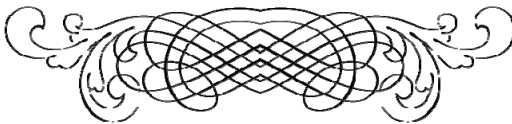

100 000

ასი ათასი წელია უკვე,
ჩემს კოლხეთში –
ხმა რომ მოისმის
დაფის და ბუკის,
ჩანგის და ქნარის.
(ხანდისხან შხამიანი ისრები
იწივლებენ.)

ასი ათასი წელია უკვე,
თავს რომ იკლავენ ებანები
და წინწილები.

1986

* * *

ცის ბინადართ მწყემსო კეთილო,
ადამის ძეთა სირებგენისთვის
შენ ხარ ჯვარცმული
და ნუ შეგაკრთობს ჩემეული
თვალთა სისველე.
ლოცვით დაღლილი და დაქანცული
უფალო,
მე შენს
ჩრდილქვეშ ვისვენებ.

1993

ფილისტიმს და რახაბის

უკვდავებას დახარბდა
და ხმა აღარ ჩაესმის
ევფრატის და ნილოსის:
ფილისტიმს¹ და რახაბის,²
ბაბილონს³ და
ტვიროსის.⁴

1968

1,2,3,4 - პრეისტორიული ქალაქები.

* * *

ვარსკვალავებიანი ცა –
გახურავს, ვით ტიარა,
და „კოლხური ფსალმუნი“
მიტომაა ასტომობს.
და გეძახის ზესკნელი,
მარტო პოეტს კი არა,
ასტროლოგს და ასტრონომს.

1990

* * *

ზეცას მუცელი უცებ ასტიკვდა
და წყალიც უცებ გადმოიღვარა
ღრუბლის საშოდან.

გამთენიისას ღამემ მთვარე
იმშობიარა.

ელვის ჭიპლარიც გასკდა და
სივრცეს გაშორდა
და თავს დაადგა პირმშოს ტიარა.

1985

* * *

მზე კვლავ მზეობს,
არ ჩასულა,
სხივებს ფანტავს ბარჩხაღიას,
შორით მთების ჩანს მწვერვალი
ზღვას ფრინველნი
დაჩხავიან,
თითქოს იყოს ნაწვერვალი.

1986

* * *

ჩემი ცხოვრების საჯინბოში

ბევრი დილა და

საღამო ება.

არყოფნას, ყოფნით დიდხანს ვეომე,

მაგრამ ვერაგზით,

ვერ დავთრგუნე

ამაოება,

ვერ გადავლახე ვერც სტიქსე¹ და

ვერცა ჯეონი.²

2007

1,2 - ჯოჯოხეთის მდინარეები.

მთები და ბილიკები

მთები –

ციდან მოსულები,
ისევ უკან ბრუნდებიან,
რადგან მიწა მოირთველეს.

ახლა მაღლა ადიან და
რომ მისთრევენ,

ბილიკები –

მათი გრძელი კუდებია.

1978

ბურიაში

მშვიდობაურთან მუხა შემოგვხვდა,
ბებერ სიცოცხლის ჰკლავდა
წყურვილი
და იღვა იგი ასაკს მყვირალი.
გზა მიდიოდა –
კრიმანჭულივით
და ხელს გვიქნევდა ნასაკირალი.

1973

* * *

გადაშლილია კიდით-კიდემდე

ცა – ვარსკვლავების
სათეს-სახნავი.

არ დაჭირვინებს ქარი – კენტავრი,

გატრუნულია და წამწამებს
არ ახამხამებს,

ვის უსმენს ეს ზღვა ახლა,
ნეტავი?!

1979

* * *

ახლახან რომ თეთრი ეცვა,
შავს ჩაიცვამს უცებ ზეცა,
იწვიმებს და ითოვებს,
რადგან სევდა ველარ ზიდა.
მერე ქარი,
ვით თოლიებს,
ამოაფრენს ტალღებს ზღვიდან.

1995

* * *

„შუმერი და ქალდეა –
ერთი და იგივე ქვეყანაა“.
„ძველი აღთქმა“

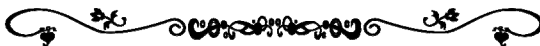
ათასწლეულების მერეც,
ეს მთები შუმერთა,
შორიდან იცნობა.
კიდიდან-კიდემდე გაშლილი –
ფართე ველებიაა.
და ვარსკვლავებზე რომ მისნობენ,
სხვანი კი არა,
ქალდეველებია.*

1971

* ქალდეები – მეგრულ-ლაზურ-ჭანური

შტოს უძველესი სახელწოდება.

P.S. ქალდე – წარმართული პანთეონის მთვარის ღვთაება.

* * *

თოვლის ქათქათა სარეცელზე –
წამოწოლილან მთები –
ორსული
და თავს ევლებიან ენგური და
ჩხოუშია.
მთვარე მდინარეში ჩამოსულა,
ღამეს ვარსკვლავების
ჭაღარა მოუშვია.

1989

* * *

შავითმოსილი,
ცეცხლის თვალემა,
ცად ავსულები დახარხარებენ,
ჩამოაქვს შიში
შორეული სხივების ციალს –
სანაპიროზე გიჟი ქარები,
მღვრიე ტალღებს და
ცხელ ქვიშას ცრიან.

1979

სემი და ქამი

გაშლილია ცის მინდორი
და სურნელი ჰყვავის
ის,
სიმყუდროვე სუფევს დამის.
მივუყვები გზას ბიბლიის,
არც სემი¹ ჩანს
და არც ქამი.²

1979

1,2 - სემი, ქამი - ბიბლიური ნოეს შვილები.

ბილიკები

უგზოუკვლოდ რომ სადღაც გარბიან,
ეს ბილიკები –
წარსულ დღეთა გზის
გზირებია.

მაღალ კლდეებზე მდგარ ციხეთა
სათოფურიდან,
ბრძოლებით დაღლილ მეციხოვნეთა
სულები ისევ იმზირებიან.

1968

ზღვა და ცა

მეხმა ღრუბელი უცებ დაფერთხა
და ელვის თოკზე
უცებ გაფინა.

მთვარემ მთიებით მოჩითული
ჩაიცვა კაბა.

ციდან მოსულ ზღვას,
ისევ ცაში უნდა აფრენა,
მაგრამ მიწა ეწევა დაბლა.

1964

* * *

ერთხელ იქნება,
სიყვარულით ისე დაეთვრები
რომ ვაწყევლინო სიკვდილს
თავბედი.

და აუურიო ისე დაეთვრები,
რომ ჩემი ნახვა,
არასოდეს აღარ
გაბედოს.

1996

* * *

შურითაღესილნი ბევრი ეცადნენ,
მაგრამ სახელი,
შენ მაინც
ვეღარ შებღაღეს,
რადგან გიფარავს ფრთები ვარის.
აღარ არსებობს შენთვის
ღღე-ღამე,
რადგანაც ღამე შენთვის ღღე არი.

2003

პონტოს ტაღლები

ელვის ბილიკებს მიუყვებიან
და სივრცეების კარებს
აღებენ,
ხელში უჭირავს წარსულ დღეთა
დროშის ტარები.
მიდი-მოდიან
მღელვარ ზღვებში პონტოს
ტაღლები
და მედეაზე მწარე ნაღველს
დაატარებენ...

1970

* * *

სამარეს თხრიან,
ანგელოზმა რომ დაიძინოს,
აღარ შორდება ლანდი –
მაცილის.
ლოდი გდია ხის ძველთაძველი
სავარცხელივით.
კბილდაკრეჭილი თავისქალა
სიკვილს დასცინის,
მაგრამ სიკვილს კი,
არაფრის და არვის
რცხვენია.

2001

* * *

ცას და მიწას –
შეყვარებულ პირველ
ცოლ-ქმარს,
მერე გაყრილთ...
ახლა მიწას, ავხორცსა და
სატირიანს.
ღამდამობით, ცაში ობლად
დარჩენილი,
ვარსკვლავები –
ცხარე ცრემლით დასტირიან.

1979

ეგვიპტის ცხელი უღაბნოები

უამს მიმწუხრისას,
მზე როდესაც ჩაესვენება,
უკიდევანოდ გაშლილ
სივრცეებს,
როცა თქარუნი შეზრავს ცხენების.
ეგვიპტის ცხელი
უღაბნოები,
კოლხს მამელუკებს გაიხსენებენ.

1969

ჰაპი

მიწის კი არა,
ცის სიმყუდროვე,
დაფარულია ოქრონარევე
ვარსკვლავთა ქვიშით.
მწუხარე სახით მღელვარე ზღვას
გასცქერის ჰაპი,
და დაუნდობი ქარიშხლის შიშით,
ებლაუჭება ციცქნა ტალღა
უგულო ნაპირს.

1973

ლაზებსა და მარგველებს

კოლხი მეზღვაურები –
ქართა ძახილს ელოდნენ,
აფრა გაშლილ ნავებთან.
ჩანდა შიშის დამრგველი –
პონტო უნანავებდა
ლაზებსა და
მარგველებს.

1969

კრწანისის ველი

(გარიანტი)

აჰა,

სამასი წელი გავიდა,

რაც აქ –

გმირთ-გმირი არაგველები
თავგანწირული ხმალთკვეთების
ხმები –

გაისმის.

და იმათ დაღვრილ სპეტაკ

სისხლიდან

ამონთებული ყაყაჩოების

აღში რომ იწვის

ველი კრწანისის.

1959

ანაკონდა

ახლა კოლხთა წარსულს აწვიმს,
მაგრამ ადრე საწუხარი
არ ჰქონია,
ან არ ჰქონდა,
რადგან ხეზე ოქროს საწმისს –
დარაჯობდა
ანაკონდა.*

1968

* ანაკონდა – ურსული, გველი.

300 იაღოვა

მზე თითქოს აქვე –
მიწაში ჩადის,
წუხილი სანთლებს
ნისლად ებურვის.
ვიღაც ღოცულობს, ვით იაღოვა.
პატარა მატლი –
აღბათ სული მიცვალებულის –
ძველი საფლავის ღოდზე მიღოდავს.

* * *

ღამის იქიდან თუ არყოფნიდან –
დღეები ყორნისფრთებით
მოფრენენ...
ირგვლივ მთებია და უფსკრულები.
რა არის ყოფნა,
წუთისოფელი?!
– ზღვის მიქცევა და მოქცევაა
დაუსრულები.

1986

* * *

ზეცისკენ მიაქვს ლოცვები
უფლის ტაძარში სიონის –
დანთებულ სანთელ-საკმეველს.
და მესმის გალაკტიონის
„ – ლაკმე,
სადახარ, ლაკმე!“

1960

* * *

ცალი თვალი კი ცისკენ უჭირავთ
მთებს კუზიანებს და
ამაზრზენებს,
თუმც არას თხოვენ,
არც ავალებენ.
ვარსკვლავები კი მიწას დამზერენ
განთიადამდე –
შუშის თვალებით.

1962

შესაწირი

სიყრმეცა და სიჭარმაგეც
გავატანე ფრთებს არწივის.
და ქართული ლექსის უფალს,
მცირე,
მაგრამ, ვით შემეძლო,
მეც შევწირე შესაწირი.

2005

* * *

ვარსკვლავები კი ღამით,
მიცვალებულთა სულებს –
ამაღლებულთ და
ღიადთ,
უფლისკენ მავალ გზაზე –
უსინათლებენ წყვიდადს.

1978

შირაზმში

ვითარც ადრე,

ცოდვილ დედამიწაზე –
მიჰქრის უამთა ბობოქარი
მდინარე

და ღლეებიც გადადიან ყირაზე.

წარსულიდან ხმა მოესმის
მინარეთს:

– წინანდლის ვარდს,

ვერ ჯობია შირაზის.

1974

მთვარე და მგოსანი

ზღვის სანაპიროზე დამჯდარა,
მგოსანი,
გაჰყურებს სივრცეებს და
თვალებს არწყულებს
და მისდევს ფარულად წამს-წამი.
მთვარე კი დაცქერის,
ვითარცა ქალწული
და აფახულებს ღრუბლების
წამწამებს.

1986

* * *

ათასწლეულებში მითვლემილი
ჩემი კოლხი წინაპრები
გავადვიძე და
ავეარე
და მომავალში დავასახლე...
და დავიფერფლე!
თუ დარჩა ფერფლი –
ისიც კოლხეთს გადააყარეთ.

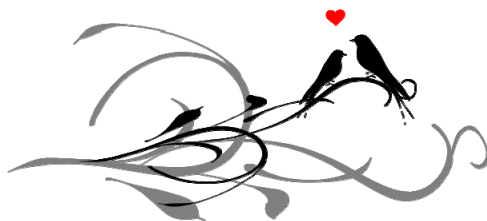
2006

ღმერთთა ომი

ღმერთთა შორის არის ომი
და მოუღებს მალე ბოლოს
უფალთ შორის უზენაესს –
დიდ ურანოსს,
შვილი კრონოს.
მაგრამ მალე მოვა ის დღე,
მას დაამსობს რისხვა
ზევისის,
სანამ გამოჩნდება ქრისტე.

1973

* * *

(ვარიანტი)

არაფერია სადარდელი,
მოკვდავნი ტყუილად მისტირის,
ღღეებს,
შავ ფერს რომ წყევლიან.
სიცოცხლე და სიკვდილი:
წინ ცეცხლი,
აკან მეწყერია.

2002

* * *

ბევრჯერ,
არყოფნის გზით მიმავალი,
სიცოცხლისაკენ ისევ
შევბრუნდი
და ამ ცხოვრების სკალას,
ქარიბდას
და ბნელ სამკუთხედს
შავი ბერმუდის,
შენმა,
ო, შენმა სიყვარულმა
მე ამარიდა.

2001

* * *

სხვისი კი არა,
ბრძენკაც ნოეს შტამომავალნი,
ბევრნი არიან აქ კაენები,
ცოტზე-ცოტა აბელები.
და ვარსკვლავების დამურები
ჰკიდია ცაზე:
– დიდი სინათლის ზღვას აბნელებენ.

1970

* * *

მოლოდინში გაზაფხულის წვიმის,
ქარებს რბენით

გადაღლიათ მუხლი.

ადარ წყალობთ მაჰმადი და
ბუდა.

ცის ბუდეში –

ჩუმად ჯდება მწუხრი,

– ვარსკვლავები გამოჩეკონ
უნდა.

1978

* * *

ელვა კი არა,
ციდან ვიღაც გველამაზება,
თუმც ადარ უჩანს სახე,
არც პირი.
სსოვნის იქიდან ქრიან ქარები.
ზღვის და სიცოცხლის
არ ჩანს ნაპირი
და ღელვა ღამის ტოტს ეფარება.

1986

* * *

შორ წარსულიდან მოგესმოდა
ხმა წინაპართა
და გზას მისდევდი გეშით მეძებრის,
თუმც ირეოდა უამთა მორევი.
ცის უდაბნოში სამშობლოს და
შენს თავს ეძებდი,
ბოლოს იპოვე ერთად ორივე.

2003

* * *

დამთავრებულა მიმწუხრის ლოცვა
და ამბიონთან არჩანს მნათე
ჩამავალი მზის სხივი
მინანქრობს.

სულს კვლავ უბერავს ანთებულ
სანთელს

ქარი,

საყდარში, მაგრამ ვერ აქრობს.

1979

* * *

„აიების“¹ ნაშიერნი,
არვის ენახა სირცხვილ
ნაჭამი,
გრგვინვა გაჰქონდათ ქასქებს,²
აქადებს,³
ახლა არ ისმის მათი ჭაჭანი
საით წავიდნენ,
საით განქარდნენ?!

1973

1 აია - ქვეყანა, ხალხი.

2,3 - ქასქები, აქადები - კოლხების (ქართველების)
შორეული წინაპრები.

ზვირთები

აღბათ კოლხეთის წარსულიდან
მოისწრაფიან –
ზვირთები, ერთურთს სდევენ
მუქარით.

და ზღვა ნაპირთან
გადადის ყირას.

არ ჩანს ორფეოსს,
ცა აკენესებს მთვარის
თეთრ ღირას.

* * *

ეს კანონია წერამწერალის:
უნდა წახვიდე,
რადგან მოხვედი,
როცა ჩამოჰკრავს სიკვდილს
მიზრაფი.
შენ სამოთხისკენ
აღარ ისწრაფვი,
მაგრამ არ გინდა არც ჯოჯოხეთი.

2002

* * *

გადაკარგულან სადღაც მთიები
და ზეცას შავი ღრუბლები
ფარავს,
არა ჩანს მთვარე მგოსანთ ნაქები.
ღამე –
დილისკენ მიიკვლევს
წკვარამს –
ციცინათელების ჭრაქებით.

1960

* * *

ერთპირს წყაღიც კი იძინებს,
ხმა არ ისმის მიტომ ლეთეს.*
მთვარე არის აგერ რომ ზის.
რომ მიფრინავს დასავლეთით,
თეთრი ღრუბლის ქულაა თუ
ანგელოზი.

1986

* ლეთე (ბერძ.) – მიწისქვეშა სამყაროს მდინარე.

* * *

პოეტები პოეზიას –
სიბრძნის ტარზე ართავენ,
მიტომ აღარ ეკარება
ბინდი.

პოეტის გზა – არის მუდამ
მართალი,
პოეტის გზა მუდამ
რომში მიდის.

2003

* * *

მეხთამტეს ხმაში გიდგას ქუხილი
და ელვის ძაფით
შენ ხარ ნაქსოვი.

ბრმაა ქვეყანა, –
ადრეც გითხარი.

ცოცხალი ქვეყნად არვის ახსოვხარ,
მკვდარს კი უთუოდ
მოგიკითხავენ.

2007

* * *

ოქროს მატყლიან ვარსკვლავთა
ფარას,

მიღალავს მოვარე,

ვით სარქალი

და ელვის შოღტის ხმა ისმის.

შენ,

ჩემო!

არც ღვინო,

არც ქალი,

მხოლოდ-ღა სიკვდილი გიხსნის.

2001

მარსიასი

მოსილი გზა ეკალ-ბარდებით,

ეცადე

შენ თვითონ გაკვალო.

გჯეროდეს, ასე ჯობია,

ასეა!

ნულარ გამოიწვევ შეჯიბრში

აპოლონს¹,

თორემ ტყავს გაგაძრობს,

ვითარცა მარსიას.²

1992

1 აპოლონი (ბერძნ.) – ოლიმპიური რელიგიის ერთ-ერთი უდიდესი წარმომადგენელი.

2 მარსიას (ბერძ.) – მდინარე მარსიასის ღვთაება.

* * *

სამოცდაათის მისდევ აღმართებს,
მოშვებული გაქვს დარდი
წვერივით.
გაცქერი ბეცად ალთას და
ბალთას.
და წუთებისთვის ხელგაშვერილი,
მათხოვარივით დგახარ
ღვთის კართან.

2001

✠

ერიღა

შენ,

შენა ხარ!

და მიტომაც

რკინის მკენეტავი შენი სიტყვა.

არავის მოერიდა

წელზე შურის მახვილს

ირტყამს,

არ გშორდება ერიღა.*

1969

* ერიღა (ბერძ.) – განხეთქილების ღმერთქალი.

* * *

ქრისტეს ჯვარცმა და ხატება
ასსოვს თვითმხილველ
„ასისთავს“.

და უფრო ადრე კი
ხეთას და ერგეტას,
რომ იყო კოლხეთში –
ფასისთან:
„ქაღდვა“, – „სოფელი მეგრელთა“.

1966

ვაჟა-ფშაველას პრემია – 2008

ბედნიერი წელი დადგა
შენთვის,
რადგან სხვა წლებს არ ჰგავს.
და გსურს მიზნად დაისახო:
კიდევ ერთხელ რომ ეწვიო,
ვაჟას ჩარგაღს,
შატიღს, ფხოვს და ბარისახოს.

2008

* * *

მოსულს დამიდან თუ არსაიდან,
არ იცის თუ რა წესია
შიგნით.

და მაინც ჩუმად და ასე ურცხვად.
გადაუშლია ზღვის ლურჯი
წიგნი

გრიგალს და
სველი თითებით ფურცლავს.

1991

* * *

ათასწლეულთა იქიდან ისმის
შეყვარებულთა გულების რეკვა
ვისის,

რამინის,

ლეილ-მაჯნუნის.

სულსხვანაირი,

და სულ სხვა რჯული,

კვდება ყოველი

სიყვარული არ კვდება ქვეყნად.

2000

* * *

მიიღან მოსულ შენს კოლხეთს,
პონტოს ზღვის ღელვა
აკმარე,
აფრებით გვერდებ შებერილს.
სამყაროს შეაღე ცხრაკარი,
სხვათაგან
შეუღებელი.

1993

ხილვა: ჰელუს დაღუპვა

ოცდათოთხმეტი საუკუნეა,
რაც ზღვა ლეგენდის
თეთრ პერანგს იქსოვს
და ძველ კოლხური ისმის მოტივი.
იხრჩობა პელე¹,
ვერ შველის ფრიქსოს
და გული დელავს
პელესპონტივით.

1979

¹ პელე (ბერძნ.) – ათამანტიისა და ხეფელეს ქალიშვილი, ფრიქსოს და, (ზღვა რომელშიც პელე დაიხრჩო, პელესპონტი ეწოდა. (შავი ზღვა).

* * *

წარსულში წევს ბახტრიონი,
არ ჩანს ონისე და
ლელა.

მთვარისა და მზის სასწორით
ცა,

ცოდვა – ბრალს
აღარ წონის.

და ვხედავ მთებს უდარდელად –
მხართეძოზე წამოწოლილთ.

1972

* * *

ა, ის ერთი ათასში,
თითქოს შენსას
მოჰგავს სწორს.
გელის ზეცის თაღები.
და ხმლის ხელში აღება
ნუქნას!
მტერმა მოგასწროს.

2001

ღამე სვანეთში

ცად ვარსკვლავები „დავლურს“
უვლიან,
ღამე ღრეობას ჯერ
ადარ მორჩა,
ჭრიალებს მთვარის ვეება კარი.
თეთნულდი –
დევის კოშკივით მოჩანს
და თოვლის შუქი გამოკრთის
გარეთ.

1998

* * *

სიმყუდროეში ძინავთ სივრცებს,
მთიები ყვითელ თვალებს
ახელენ.

ღამე ელვის ძაფს ღრუბლებზე
ართავს.

მოულოდნელად –
ცა ჩაახველებს
და გაისწორებს მთვარის თეთრ
ბაფთას.

1986

* * *

ის პოეტია და ამბობს ირონიით,
თვითონ აპოლონი მშველის,
მე ვარ ჯორჯ-გორდონ
ბაირონი,
ის კი პოეტი,
პერსი – ბუში – შელი.

1978

* * *

ზღვისკარად დღისგან მიტოვებულმა,
მწუსრმა,

სიხუმეს გაულო კარი,
როცა ვარსკვლავთა ესმა კაკუნი.
და ცას დაუსვა ბეჭედი
მთვარის

ღამემ და
ხელი მოაწერა ელვამ გაკრულად.

1965

* * *

ჯერ ცამეტისა არ იყო,
პირზე სიკვდილი ეკერა,
არყოფნის ნისლით შებურვილს.
და ახალ გაჭრილ საფლავთან,
რომ დაფარუატებს
პეპელა,
სულია მიცვალებულის.

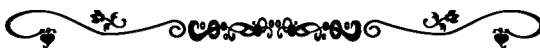
1967

* * *

ალბატროსივით ფრთების შრიალით
ვითარცა გუშინ,
ამ სადამოსაც,
ადარ ელოდა ქარის მოფრენას
ზღვა და
ხმელეთზე უნდა ამოსვლა,
მიტომ ნაპირთა კვლავ
იფოფრება.

1995

* * *

თუ მიწა,
ზეცის არის მშობელი,
მაშინ მთიები –
ჩვენი და-ძმა და
მისხლი არი.
ანგელოზების ხმა ისმოდა მთვარის
არფიდან.
მზე,
მერე გვიან,
არწივივით თვალსისხლიანი,
აღმოსავლეთით ცას შეაფრინდა.

1996

* * *

კოლხია და ამიტომაც,
მზით და ოჯალეშით საესეს,
თუკი მოჰკრა თვალი კოკებს.
ვერ უშველის ორფეხს¹ და,
ვერც ღმერთქალი
ქალკიოპე².

1971

1 ორფეხი (ბერძ.) – მითიური მომღერალი

2 ქალკიოპე (ბერძ.) – ეპიკური პოეზიის მუზა, ორფეხის დედა.

* * *

ქუხილმა როცა ცის მინდორი
გადაირბინა
მაშინვე ღამემ მეს მთანლო –
გარღვევა ღრუბლების ნაკერთა
უცრად განათდა წყვილიადი,
ეს ელვა კი არა,
ცა შეკრთა.

მღინარეები და გზები

აღბათ არსაიდან მოსული,
ზღვისკარად ასე რომ
ვაინჩრობს,
დამხვრეხვალთა სული,
თუ ქარია?!
მღინარეები, თავი რომ დაიხრჩონ
ზღვაში...
მაგრამ ეს გზები,
სად მიიქარიან!

1994

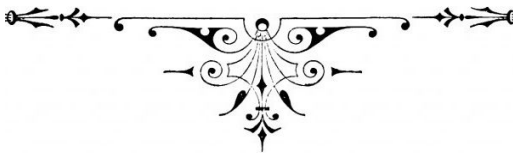
შეოღობა სოფელში

მზე დაცქეროდა კორდიდან,
მინდვრებს შეყროდათ
გვინი.*

ხელში ეჭირათ ორთითა:
ძოკოს, ძუკუს და
დრიმის,
და ღვამდნენ – პირამიდებად
ზვინებს ჩალის
და თივის.

1964

* გვინი (ავადმყოფობა) – სიყვითლე, ზაფრა, დანდალუკი.

* * *

პარას ჭალაში გლესკაცები,
მთელი დღე პურის ყანას
მკიდნენ.

ტკიოდათ მაჯა,
მკლავი და მხარი
გამთენიისას სოფლის ბოლოს
აბლავლდა ხარი,
– გარდაიცვალა ვიღაცა კიდევ.

1971

* * *

სიცოცხლე თურმე არის წყვილიაღი,
სადაც სინათლედ გაკრთება
ხსოვნა
და მერე ღამედ მიიმლოვრება.
აი, ამქვეყნად კაცის
ცხოვრება,
არის ძიება, –
არაფრის პოვნის.

2004

* * *

თვით ზესკნელიც კი არარსებობს
მიწის გარეშე
და ისევ იქ დგას მთვარის კათედრა.
გამთენიისას ცა ვარსკვლავებმა
სინათლის ეტლით გადითარეშეს
და გაეშურნენ –
მზის შესახვედრად.

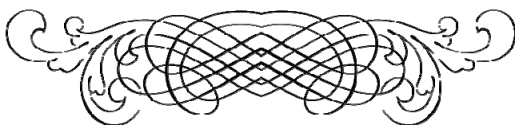
1981

* * *

ნაპირთან პატარა ტალღები
ცეკვავენ,
ფოთლები ელიან მიწვევას,
მაგრამ ქარები
ითრევენ წელს,
ზღვა ისე ქანაობს
და ისე ირწვევა,
თითქოს ჰამაკში წევს.

1967

* * *

აყვავებული ტოტი აპრილის
მიაქვს გაზაფხულს
პარას ჭაღაში,
სადაც სიმინდის ლურჯი ყანებია.
ხობისწყლის პირას სხედან
აღები,
რომლებიც კოლხეთს ეთაყვანებიან.

1993

ევროპა, აზია

აიეტის კოლხეთი –
მზის ჩასვლის და
ამოსვლის
უამს, ო, რა ღამაზია.
შეენის სამოსი
ევროპას¹ და
აზიას².

1964

1 ევროპა (სემიტ.) – „საღამო“, „მზის ჩასვლა“.

2 აზია (სემიტ.) – „გამსოვლა“, „მზის ამოსვლა“.

აჰა, კაცი!

ძოწეულით შემოსილი „აჰა, კაცი!“

და...

ღრუბლები რამ არია?!

– ალბათ ქრისტე ჯვარზე აცვეს!!!

და გადმოდის

სული წმიდა –

იუდეას...

სამარიას.

1983

* * *

ო, საქართველო,
ასწლეულებად
ჩამოშლილი წლები –
ნაწვიმი,
გშვენის ისე, ვით ცისარტყელას
ოქროს ყაწიმი.

1989

* * *

ღამე ღრუბლებს მიაბოლებს...
რაც მზის ცეცხლი
ვერ დაიწვა,
წვრილ-ვარსკლავანი,
ვით თუთუნის ყრია ნამწვი.
ცა კი არა,
დედამიწა,
მთვარის ღამაზ აკვანს არწევს.

1974

* * *

ოქროს საწმისს ჰგავს საქართველო,
იაზონმა ჩვენ რომ
მოგვტაცა.

კოლხეთს კი პონტოს უჭირავს თასი,
ასე მგონია:

კიდევ ცოტაც და,
მოადგება მედია ფასის.

1974

* * *

ადამის მოდგმა დარღმა, და
გზა სიარულმა დალია.
სანამდის ამ სოფლად
დახვალ,
სიცოცხლე,
სიკვდილის ვალია,
უნდა დაუბრუნოთ
რა დღეს და რა ხვალ.

2004

ჩემი ბუნარია

ამჟვეენად ერთმა,

ეს იცის ღმერთმა:

წარსულში მღვარი მოღმა

და ჯიში.

ცალ-ცალკე არა, ორივე ერთად,

როგორც სიბერე და

როგორც

შიში,

ყორნისფერ თმებს ვით

ღებავენ თეთრად.

1998

ზიქრი „კირბეზუ“¹

არა მარტო პლატონმა²,
სხვებმაც „კირბეზუ“ ფიქრებით
ღამეები ათენეს,
თვალეზიც დაიოსეს.
იგი ახსოვთ: ათენელს³,
კრატინეს⁴ და
ქიოსელს⁵.

1985

1 კირბეზი – ქვის სვეტებზე ამოკვეთილი ნაწერები

2 პლატონი – (IV ს. ძვ.წ.)

3 ათენელი აპოლოდორე – (III ს. ძვ.წ.)

4 კრატინე – (V ს. ჩვ.წ.)

5 ქიოსელი თეოპიმე (III ს. ჩვ.წ.)

* * *

არც წვიმა,
არც ქარია,
და ღრუბლები რამ არია?!
დახუნძლული ვარსკვლავების
ყვაეილებით.
ო, ეს მთვარე –
ნეტავ ვისი სამარეა?!

1986

* * *

ვინაც არ იცის ცხოვრების –
ნაღდი ფასი და
ყადრი,
ვითარც დარის და ავდრის.
და ის მოიმკის ნაყოფს
მაინც,
გვიან თუ ადრე.

1997

* * *

მიეფარა ზამთრის ბაღებს
მზე და მაინც
სიშიშველე კი,
ვერ იქნა და ვერ დაფარა.
ზე – ამოდის ზღვა და
ტალღას,
იხდის, როგორც სარაფანას.

1972

* * *

შორეული წარსულიდან,
ვითარც წინათ,
ახლაც მესმის,
ტკბილ-კოლხური საუბარი.
და ჰეფესტოს¹ რას უბარებს –
ამირანზე
მწყრალი ზევსი².

1963

1 ჰეფესტო – ცეცხლისა და სამკედლოს ღმერთი.

(პერასა და ზევსის ვაჟი)

2 ზევსი – უზენაესი ღვთაება.

სოფელში

სიერცვა შორი...

და სიშორიდან –

დასტრიალებს

წიწილებს ქორი,

რომლებიც ფეტვის მარცვლებივით

მიმოფანტულან.

1960

* * *

დღის ნათელი ხმობს ჰელიოსს,
ღამე,
ოდით მზის მტერია.
ბნელში მოვარე დგას ეჭვივით
და... კოლხეთის
მისტერია* –
ცხრა ბეჭდით არ დაბეჭდილი.

1974

* მისტერია (ბერძნ.) საიდუმლოებანი.

* * *

სიცოცხლე მუდამ მოდის ტირილით
და მერე გვიან
ყაინალივით
სუსტ თითებს მკერდზე ჩუმად
დაგვიწყობს,
გადაიქცევა უცებ ტყიურად,
და დამთავრდება,
რითაც დაიწყო,
ჩვენი ცხოვრების უვერტიურა.

ჰეფესტო და თარხონი

ცამ როდესაც იშვილათ,
მათ ხელთ ეპყრათ შიშივით,
მეხი ზევსის ნაქონი.
და ზარს სცემდნენ სამყაროს –
ჰეპესტოც¹ და
თარხანიც.²

1989

1 ჰეფესტო (ბერძნ.) – ცეცხლის ღვთაება

2 თარხონი (ბერძნ.) – ჭკპა-ჭუხილის ღვთაება.

* * *

მოხუცი მთვარე წელში მოხრილი,
ცის ბილიკს მისდევს,
როგორც მთასვლელი.
დგანან ღრუბლები, ვითა ჯინები.*
მზე –
აღმოსავლეთს ყელს ებჯინება,
ვით ღამის სული ამოსასვლელი.

1976

* ჯინი – ბეღელი, სასიმინდე, ნალია.

ღვთის სახლი

ცას კრამიტი – ვარსკვლავების,
ერთობ უნდა ავყარო
და მზეს რაში ვუჭენო,
ვინაიდან ზე-სამყარო,
ღვთის სახლია უჭერო.

1968

* * *

გაშფოთებს ცის სიგრძე –
სიგანე
და სიპატარავეს გმინავ.
დედაომიწავ,
შენ ხარ პელიგანი,*
როცა სიცოცხლე გვტოვებს,
შენ გულის იფიტრავ
და გვიჩენ ბინას.

1998

* პელიგანი – ჩიტი, რომელიც საკვების უქონლობის ჟამს, თავის გულ-ღვიძლით კვებავს ბარტყებს.

* * *

მზემ რომ პირი დაიბანა
და მერე რომ ცისარტყელის
პირსახოცზე შეიმშრალა,
ვიცი,
მიტომ დაიწუნე.
აი, ახლა ღამდება და,
ცა გიმზადებს ფერად-ფერად,
ვარსკვლავების ყვავილწუნულებს.

1968

* * *

შენმა მზემ და სიცოცხლემ –
საქართველოს ხვალისთვის,
თუ ტყუილად იომა,
სიკვდილს ნუღარ დაუცდი,
თავი უნდა მოიკლა,
როგორც გალაკტიონმა.

2005

* * *

აიეტის კოლხეთია –
ჩემი მზე და საესავი,
ყოფნა ამის გამო მიჯობს.
რავექნა ჩემო!
ჩემი თავი,
სიკვდილს უნდა გამოვეგლიჯო.

2007

* * *

ხალხს ქარიშხლად მოველინენ,
თავი ღმერთად დაიგულეს,
აი, ახლაც წყევლა მოსავთ:
ნერონსა¹ და კალიგულას²
და ბალთაზარ კოსას.³

1979

1,2,3 – რომის იმპერატორები.

ისევ აღამი და ევა

წინაპრთა სამოსახლოს –
ეღა მთვარის დიადმა
და კოლხეთში,
ზღვასთან ახლოს,
კოლხებს: ადამსა და ევას,
ღმერთმა დაატოვებინა
ის სამოთხე და ედემი.

2001

ქუდი მოუხადეთ პოეტს

ვითარცა ვარსკვლავი იხნის,
ის ერთადერთია... ტოლები
ექებეთ,

თუ სადმე ჰპოვეთ!
და როცა შეგხვდებათ,

ბატონებო!
ქუდი მოუხადეთ პოეტს.

1992

* * *

ღრუბლები მთებს ამოეფარნენ,
წვიმდა და ცამ გადაიკარა
და ქვიშით ვარსკვლავებს
ცა – ფარავს.

მე და ჩემი ბიჭები* ზღვისკარად
ვსხედვართ და მივირთმევთ
„საფერავს“.

1992

* ბიჭები – იგულისხმებიან პოეტი ვაჟიშვილები
ზურაბი და დანი.

* * *

ლეკენდებით და მითებით
სამყაროს გზებზე გასული,
ჩემია,
და მე მეკუთვნის:
კოლხეთი – დიდი წარსულით,
მიწით,
ზღვითა და „ეფუთით“.*

1962

* ეფუთი – უძველეს კოლხთა საღვთო წიგნი.

* * *

ეს დღეები ძველსას არ ჰგავს,
ვგრძნობ ფერსა და
გემოს.

ძლივს გიპოვნე,
ვერ დაგკარგავ,
სიყვარულო ჩემო!

1971

* * *

თვლება მორეულ გოჯის ციხიდან,
დიდ წინაპართა ცაში ასულ
სულებს გაგძახი
და ზე – სამყაროს თვალებში
ვივლებ.
მერე ფაზისის პირას ვასახლებ –
შოთრ წარსულიდან აყრილ
მითებს და ნათელხილვებს.

1978

შენი მზე ამოვა

ცას მომწყდარ მეტეორივით

უეცრად,

მზე ზღვაში ჩავარდა.

მაისის საღამოა.

მე ვიცი, ბევრის მზე ჩავა – და,

შენი კი ამოვა.

1981

* * *

სმა წარსულიდან აღარ იღევა:

აქეთ – ქასქები,¹

იქით – დრიღები²

და უფრო შორით ტირენ,³ კელტები.⁴

უოვლის საწყისი არის კოლხეთი

და რადგან დღემდე

კოლხად მოხვედი,

უფლის სახლამდე აისვეტები.

1968

1,2,3 – კოლხთა (ქართველთა) შორეული წინაპრები

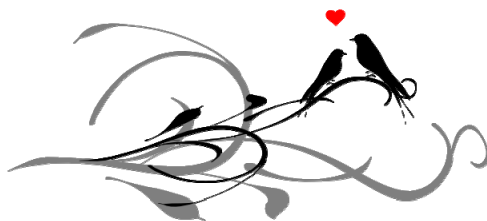
4 კელტები – ინდოევროპული ტომები (პირველი ათასწლეული ჩვენს ერამდე)

* * *

ქარიშხლიანი უამთასვლა –
დედამიწას ვერ დაუმტვრევს
კავკასიონის ხერხემალს,
თოვლ-ყინვით, ვერც აბრუნდებით.
მაგრამ ჩვენ წავალთ
ერთხელაც
და უკან ვერ დავბრუნდებით.

2005

მეცხრე

(ვარიანტი)

შაშვივით შენი გალობა,
შეშურდებოდათ მერცხლებს.
და რომ ეწვეოდი სიმღერით
ცას,
მერვეს არა,
მეცხრეს
მიტომ გიბოძა ბუნება
ბევრი ოქრო და ვერცხლი.

1994

* * *

ვისაც კოლხეთის ზარავთ ხსენება,
ჩამოივლიან ჩემს წინ
ხელებაწეულები,
რადგან ჩემია მინაწერი კლდეზე
ღურსმულით.
რადგან უშქარი ასწლეულებით –
კოლხეთის წარსულს
ვარ მიღურსმული.

1971

* * *

დედამიწელთა ღოცვა-ვედრებას,
ცა – ვარსკვლავებად
კვლავ იმეორებს...

დღესა და ღამეს –
ზღვის ბინადარ ამ ძველ
ტიტანებს

სძულთ ერთმანეთი...
გაურბიან ერთიმეორეს,
რადგან ერთმანეთს ვეღარ
იტანენ.

1969

* * *

მძეინვარე ზღვა კი ღელვას
არ იშლის
და მზით ნაქსოვი ერთი კუნძული,
თავთან კვლვ უღევს,
ვით ყურბალიში.
ცა ვარსკვლავებით ჩამოხუნდლული
ფეხის ხმას უსმენს ზღვიდან
ქარიშხლის.

1978

შეცარი შეხვედრა

არავინ მყავდა ამბის მთხრობელი,
ადარ მეგონა თუკი
გნახავდი
და იყო მწარე და მათრობელა,
როგორც არაყი ორჯერ ნახადი –
დარდი,
რომელიც ჩუმად დამქონდა
და მტკივან გულში
რომ ვინახავდი.

2001

ცაა – კოლხეთის წარსული

ჩემი ღამაში ქვეყანა –
არ ენახებოთ ავსულებს,
არც მათ თვალებელით
ახლობლებს.
ცაა – კოლხეთის წარსული,
სად ჰელიოსის ნაგრამი –
ვარსკვლავები რომ სახლობენ.

1961

* * *

ცაშია თურმე გადაწყვეტილი:
ჩვენთვის იწვიმებს,
ჩვენში ითოვებს,
მაგრამ ამაზე ნუ ჩაფიქრდები,
დრო სასტიკია:
დაგვათოთოებს,
მაგრამ იქ მაინც
სამუდამოდ ერთად ვიქნებით.

2003

* * *

ელვის მოვერცხლილი გასაღებით
მეხმა გააღო ზესკნელის კარი,
რომელიც ალბათ ქაჯებს
ებარათ.

ობოლ ბიჭივით გამოჩნდა მთვარე,
თითქოს და დეგებს ის
ზღაპრიდან გამოეპარა.

1962

ზღვა და ქარი

სიცივის და შიშის მგურელი,
ვით მეკობრე დათარეშობს
არავინ ჩანს ახლო-მახლო.
ცად აღმართავს
ზვირთთა კოშკებს,
ზღვაა ქართა სამოსახლო.

1989

* * *

ცელს იქნევედა თუ
ეჭირა წაღლი,
ფესზე ეკიდა გზები და დაღლა.
ათას დარჯაკში მას ბედი ცდიდა,
მერე აუყვა მთას...
გაიმაღლა...
ახლა ვარსკვლავად დაგვეურებს
ციდან.

2001

* * *

აღარ არის საშუელი,
პირჯვარიც რომ იწერო,
ბედისწერა კარს იცდის.

ღღე –
ყოველი კაცისთვის,
არის საბედისწერო.

2002

* * *

წარსულიდან მოვარდნილმა
ცივმა ქარებმა,
ჩამოხსნეს ღამის კარ-ფანჯრები
და დარაბები
და ამოთხარეს მთვარე ფესვიან
მერე ღრუბლები ცას შეესია,
ვითარც თბილისს ურდო არაბების.

1978

ვარსკვლავიანი ღამე

მოქათქათე ეს ღრუბლები –
ცას უჩანს ღვთის
თმა-წვერივით.

და ეს ღამე, ვითა წიგნი
ანგელოზთა,
ვარსკვლავების ასოებით –
უფლისაა დაწერილი.

1968

* * *

შენ იხსრიკები სამზე მეტი

ათასწლეულის

იქით,

ფაზისის პირას ანანთებ,

ჯერაც ჩაუმქრალ ცეცხლის

ლადარში.

„კოლხურ ფსალმუნებს“ როცა

გადაშლი,

წამსვე მედეას გრძნეულება

შემოგანათებს.

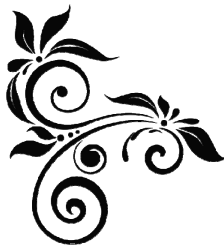
1962

* * *

მოვარდისფრო ვარსკვლავები
ცად ქეარა,
ვით ნახერხი.
ნაპირთან კი ერთმა ტალღამ
ჩაიმუხლა
და ხმელეთზე,
ამოსვლა ვერ მოახერხა.

2007

* * *

აქა-იქ შავი ბოლავს ღრუბელი
და ზეცა მოჰგავს ნატყორცნს
ყუმბარას
მთიები ბნელში გადაილანდნენ.
ღამე დაიდებს მთვარის
ყურბალიშს
და დაიძინებს მშვიდად დილაამდე.

1978

* * *

დედის ნაჩუქარ ცხვირსახოცში
გამოხვეული,
ყველგან,
ყოველთვის თან დამქონდა
სინდის-ნამუსი,
ვითარც ტეტოას,
ვითარ გაგრიას,
ვიყავი ათის თუ ოცდაათის
დღეს ვარ სამოცის,
მაგრამ ის არსად და არასდროს
დამიკარგია.

2001

* * *

ვერ ისვენებენ
მშფოთვარე ზღვები,
თუმც მდინარეებს „ინხირავენ“,
მკერდზე ქარიშხლის ადევთ ურდული
და ცა დაცქერით დაკაწრული
ელვის ფრჩხილებით,
პირმოკუმული და გასუდრული.

1969

ფასკუნჯი

მიგაფრენს და...

ცაც ღურჯია,
გესმის კილვა და
ხორხოცი.

პოეზია – ფასკუნჯია,
სულს ასმევ და...
საკუთარი კვებავ ხორციით –

1998

* * *

ვაჟას დაჭრილმა არწივმა
ყორნებთან,
ეჰ, დიდხხანს იომა,
ჟამმა ვერ უშველა მჭვირვალმა.
შენც ასე,
ვით გალაკტიონი,
ღვინოში ახრჩობდი ჭირ-ვარამს.

2005

როგორც იუდა

ვიციოთ,

რომ უკან ვერ დაგბრუნდებით,

ვით მზე,

დასაველით მივალთ ჯიუტად,

ამაყები და ცათა სწორები.

ბოლოს სიკვდილი, როგორც იუდა

მოვა და...

ჩუმად გვეამბორება.

2001

* * *

კაცის ყოფნა არის თურმე,
პაწაწინა ნისლის ფთილა,
ვითარცა შენ,
ვფიქრობ მეცა:
მთვარე – ღამეს
და მზე – დილას,
ხორცი – მიწას,
სული ზეცას.

2001

ლაშარობა – 1979

დღებაა ფშავ-ხევსურეთს
და ვინ იცის დიდმა ვაჟამ,
იქნებ გვერდით მოგისვას
მიხვალ მთაში...

შეწვენას თხოვ –
ლაშარსა და
ლომისას.

1979

* * *

ასე ჩვევიათ მეფეებს:
პირს გაუსხნიან იარას
ჩუმად,
ადრე თუ გვიან.
და კეთილ ქვეშემრდომებს,
ორგულობისთვის კი არა,
ერთგულებისთვის სჯიან.

2003

ღღეპი

წარსულით ხმა მოდის,
ღეღა რომ გიმღერის –
„ნანინას“ და „სისა ტურას“.
ეს ესმის ხორგას და ნატანევს.
ღღეპი, ვით სურამის ციხეში
ზურაბს,
შენც პოეზიის კედლებში გატანენ.

2007

* * *

მზე ჩავიდა და
დედამიწაზე,
უცებ გაიდგა მწუხრმა
ფესვივით
გაულისფანცქალით მოსული ნისლი.
და მერე გამოენიის ცამ,
სინათლის ქლიბით
პირალესილი,
ამოაქარქაშა ვარსკვლავი ისნის.

1978

* * *

დასაულეთისკენ მიმავალი,
ცხოვრება მოჭრიალუ
ურემია,
მზე და მთვარე კი ბორბლებია.
შენი პოეზია ციდან მონარნარებს,
რადგან ღვთის ხელი
ურევია.

2004

სპილოთა სასაფლაო

მთა –

შუბლშეკერით იმზირება,

ცა ტირის და აღარ ცაობს.

ზვირთები კი კისრისტეხით

კვლავ მისდევენ ქარს და ქაოსს.

მიმოყრილი ქაფის ძვლებით

ზღვა ჰგავს სპილოთ

სასაფლაოს.

1976

* * *

წარსულში მძინარ ათასწლეულებს,
შორიდან ისევ ელაციციები,
ახლოს მისვილას კი
ვეღარ უბედავ.

ყოფნა,
არყოფნით ისევ იცვლება,
შენ კი კოლხეთის სიყვარული
დაგყვა ქუდბედად.

1998

* * *

მიწით –
ცამდე ეს სამყარო,
უკვდავების წყაროდ შესვი,
თუმც უამი ისევ მკაცრობს
გსურს, ისე ვით, ქორს წიწილი,
დავიწყებას ერთი ლექსი,
სცადო,
იქნებ გამოსტაცო.

2005

მეცხრე

კოლხეთის წარსულის ბუდეში –
ლექსები ვზეკე და
ვამერცხლე.

არ ვიზამ მოვკედე და...
შემრცხვეს მკვდარს,
რადგანაც რიგით ვარ მეცხრე,
შევაღებ მეცხრე ცის
მეცხრე კარს.

1964

* * *

ვითარც ზღვას ქარიშხალი,
მე სიყვარული შემშლის,
ელვად კანკალებს ნერვი,
ერის სული დუღს ჩემში,
მიტომ მერევა
ვერვინ.

2004

* * *

ღღე,

სელენეს¹ და სირინგას²
დავეძებ ლერწმის ღეროთი,

ღამე კი ვღრეობ

პანებთან.³

და კვლავ ვაღვიძებ სამყაროს,

სფეროებსა და

პლანეტას.

1964

1 სელენე (ბერძნ.) – მთვარე, ჰიპერიონის
ქალიშვილი, ჰელიოსის და, მთვარის ღმერთქალი.

2 სირინგა – ფურია

3 პანი (ბერძნ.) – ტყეებიდა და ჭაღების არკადიელი
ღვთაება.

* * *

„ფრთები, ფრთები გვინდა...“
გალაკტიონი.

უსაზღვროა ცა და სივრცე,
ელვის დიბად ნაფენი,
და შენ,
ჩემო,
მაღლა მზერა,
წამით აღარ გბეზრდება.
და ყოველდღე გრძნობ
საფრენად –
დიდი ფრთები გეზრდება.

1958

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

კოლხური ენა.....25

გარიურაჟი26

*** უფლისაგან წყეულია27

*** პრომეთეს კავკასიონი.....28

ზამთარი წინანდალში.....29

სიკვდილი.....30

ამირანის და ყამარის.....31

*** კარგად იცის სიცოცხლემ.....32

ტუტანხამონის აკლდამა.....33

*** ბებერ ძვლებს ვითობთ.....34

ხან ალბიონს და ხან ქიოს.....35

*** ვინც დაექებს, ის პოულობს.....36

*** პონტოს პირს დამჯდარი37

პოეტის ჩანგი.....38

* * * რადგანაც იგი ეწამა ჩვენთვის.....39

* * * ცათამბჯენის თუ ოკეანის40

ხმა წარსულიდან.....41

* * * თვალებს განზრახ იბრმავებენ.....42

* * * მესიის დიდ მოლოდინში.....43

ევქსინი და პელესპონტი44

ბავშვობის მზე.....45

* * * სოფლის ღობიდან გადმომდგარა	
და.....	46
* * * ათასლწულების წინ ნაშენ.....	47
* * * სოფლად ურმის ჭრიალთან.....	48
* * * საიდანღაც რომ გვეაღერსება.....	49
* * * ოთარაანთ ქვრივს რომ სარჩო.....	50
ბროწეული.....	51
* * * მოყვავილე ცის მინდორზე.....	52
* * * შიშველი მუცლები მოუხანთ	
ღორჯოებს.....	53
ფშაფ-ხევსურეთში.....	54
* * * ზღვის ბინადარნი.....	55
გენესარეთის ტბასთან.....	56
* * * ბრწყინავს მთიები.....	57
* * * ქვეყნად ყოფნას.....	58
* * * ჰოი.....	59
* * * ესუტებიან დემონები შავი	
ღრუბლების.....	60
* * * ქვესკნელიდან.....	61
* * * შენი მხურვალე ღოცვა.....	62
საუკუნეა ოცდაცამეტი.....	63
* * * ხელში აღუჩის თეთრი ტოტებით...64	
* * * ღამეულ გზებით შორს რომ მიდიან..65	

* * * ელეა, ვით ბონაპარტე.....	66
* * * ქარებს სიშორე და ელეა.....	67
მტრედი.....	68
* * * ცის ვარცლზე დაყრილ ვარსკვლავთა.....	69
* * * მოთქმა.....	70
* * * სასაფლაოსკენ თმაგაშლილი.....	71
თეთრი ვარდი – გრაალის თასი.....	72
იალუს მინდვრები.....	73
* * * ცისა და მიწის აიხდენს სურვილს.....	74
* * * მტკვარს აკვანში მშვიდად ძინავს... ..	75
როგორც პოეტ-მითოლოგს.....	76
აქციუსი და აიეტი.....	77
შენი ღიმილი.....	78
* * * ელეა მიწას თვალს ჩაუკრავს.....	79
მზე კოლხეთში აღმოსდება.....	80
* * * დარღით გადახურული	81
* * * ქარიშხლით მთვრალი და გაღეშილი.....	82
ჰუნები	83
ყულევთან	84
* * * სამშობლო მზეა ამომავალი	85
ჯგუბი	86

* * * მზე, როცა მიმწუხრისას მიეფარება...	87
* * * არ დაუდვია თავი ბალიშზე.....	88
* * * პონტოს ზვირთთა გრაგნილებზე.....	89
* * * შეეჯიბრები ამირანს და... ..	90
* * * ჟამი, როგორც ცხვრის ფარას.....	91
მტკვარი და რიონი.....	92
ოჰო, ოჰო!.....	93
* * * მიწა ღუსკუშია და.....	94
100 000.....	95
* * * ცის ბინადართ მწყემსო კეთილო	96
ფილისტიმს და რახაბის	97
* * * ვარსკვალავებიანი ცა	98
* * * ზეცას მუცელი უცებ ასტკივდა.....	99
* * * მზე კვლავ მზეობს.....	100
* * * ჩემი ცხოვრების საჯინბოში.....	101
მთები და ბილიკები	102
გურიაში	103
* * * გადაშლილია კიდით-კიდემდე.....	104
* * * ახლახან რომ თეთრი ეცვა.....	105
* * * „შუმერი და ქალდეა – ერთი და იგივე	106
* * * თოვლის ქათქათა სარეცელზე	107
* * * სავითმოსილი.....	108

სემი და ქამი.....	109
ბილიკები.....	110
ზღვა და ცა.....	111
* * * ერთხელ იქნება.....	112
* * * შურითაღვსილნი ბევრი ეცადნენ.....	113
პონტოს ტალღები.....	114
* * * სამარეს თხრიან.....	115
* * * ცას და მიწას	116
ეგვიპტის ცხელი უდაბნოები.....	117
ჰაპი	118
ლაზებსა და მარგველებს.....	119
კრწანისის ველი.....	120
ანაკონდა	121
ვით იაღოვა.....	122
* * * ღამის იქიდან თუ არყოფნიდან	123
* * * ზეცისკენ მიაქვს ლოცვები.....	124
* * * ცალი თვალი კი ცისკენ უჭირავთ.....	125
შესაწირი.....	126
* * * ვარსკვლავები კი ღამით.....	127
შირაზმში.....	128
მთვარე და მგოსანი.....	129
* * * ათასწლეულებში მითვლემილი.....	130
ღმერთთა ომი.....	131

* * *	არაფერია სადარდელი.....	132
* * *	ბევრჯერ.....	133
* * *	სხვისი კი არა.....	134
* * *	მოლოდინში გაზაფხულის წვიმის..	135
* * *	ელვა კი არა.....	136
* * *	შორე წარსულიდან მოგესმოდა.....	137
* * *	დამთავრებულა მიმწუხრის ლოცვა	138
* * *	„აიების“ ნაშიერნი,.....	139
	ზვირთები.....	140
* * *	ეს კანონია წერამწერალის.....	141
* * *	გადაკარგულან სადღაც მთიები.....	142
* * *	ერთპირს წყალიც კი იძინებს.....	143
* * *	პოეტები პოეზიას.....	144
* * *	მესამტეხ ხმაში გიდგას ქუხილი..	145
* * *	ოქროს მატყლიან ვარსკვლავთა ფარას.....	146
	მარსიასი.....	147
* * *	სამოცდაათის მისდევ აღმართებს... ერიდა.....	148
* * *	ქრისტეს ჯვარცმა და ხატება.....	150
	ვაჟა-ფშაველას პრემია – 2008.....	151
* * *	მოსულს დამიდან თუ არსაიდან.....	152
* * *	ათასწლეულთა იქიდან ისმის.....	153

* * * მითიდან მოსულ შენს კოლხეთს.....	154
ხილვა: ჰელეს დაღუპვა.....	155
* * * წარსულში წევს ბახტრიონი.....	156
* * * ა, ის ერთი ათასში.....	157
ღამე სვანეთში.....	158
* * * სიმეუდროვეში ძინავთ სივრცეებს..	159
* * * ის პოეტია და ამბობს ირონიით.....	160
* * * ზღვისკარად დღისგან მიტოვებულმა.....	161
* * * ჯერ ცამეტისა არ იყო.....	162
* * * ალბატროსივით ფრთების შრიალით.	163
* * * თუ მიწა.....	164
* * * კოლხია და ამიტომაც.....	165
* * * ქუხილმა როცა ცის მინდორი.....	166
მდინარეები და გზები	167
შემოდგომა სოფელში.....	168
* * * პარას ჭალაში გლეხკაცები	169
* * * სიცოცხლე თურმე არის წყვილიადი	170
* * * თვით ზესკნელიც კი არარსებობს..	171
* * * ნაპირთან პატარა ტალღები	172
კრწანისი – 1794.....	173
* * * აყვავებული ტოტი აპრილის	174
ევროპა, აზია.....	175

აჰა, კაცი.....	176
* * * ო, საქართველო.....	177
* * * ღამე ღრუბლებს მიაბოლებს.....	178
* * * ოქროს საწმისს ჰგავს საქართველო..	179
* * * ადამის მოღვა და რდმა, და.....	180
ჩემი ბუხარია	181
ფიქრი „კირბებზე“.....	182
* * * არც წვიმაა	183
* * * ვინაც არ იცის ცხოვრების.....	184
* * * მიეფარა ზამთრის ბალებს	185
* * * შორეული წარსულიდან.....	186
სოფელში	187
* * * დღის ნათელი ხმობს ჰელიოსს.....	188
* * * სიცოცხლე მუდამ მოდის ტირილით.	189
ჰეფესტო და თარხონი.....	190
მოსრილი.....	191
ღვთის სახლი.....	192
* * * გაშფოთებს ცის სიგრძე	193
* * * მზემ რომ პირი დაიბანა.....	194
* * * შენმა მზემ და სიცოცხლემ	195
* * * აიეტის კოლხეთია	196
* * * ხალხს ქარიშხლად მოეკვლინენ.....	197
ისევ ადამი და ევა.....	198

ქუდი მოუხადეთ პოეტს.....	199
* * * ღრუბლები მთებს ამოეფარნენ.....	200
* * * ლეგენდებით და მითებით	201
* * * ეს დღეები ძველსას არ ჰგავს.....	202
* * * თვლემა მორეულ გოჯის ციხიდან.	203
შენი მზე ამოვა.....	204
* * * ხმა წარსულიდან აღარ იღევა.....	205
* * * ქარიშხლიანი ჟამთასვლა	206
მეცხრე	207
* * * ვისაც კოლხეთის ზარავთ ხსენება	208
* * * დედამიწელთა ღოცვა-ვედრებას.....	209
* * * მძვინვარე ზღვა კი დელვას.....	210
უეცარი შეხვედრა.....	211
ცაა – კოლხეთის წარსული	212
* * * ცაშია თურმე გადაწყვეტილი.....	213
* * * ელვის მოვერცხლილი გასაღებით..	214
ზღვა და ქარი	215
* * * ცელს იქნედა თუ.....	216
* * * აღარ არის საშველი.....	217
* * * წარსულიდან თუ პონტოს.....	218
ვარსკვლავიანი ღამე.....	219
* * * შენ იხსრიკები სამზე მეტი.....	220
* * * მოვარდისფრო ვარსკვლავები.....	221

* * *	აქა-იქ შავი ბოლავს ღრუბელი.....	222
* * *	დედის ნახუქარ ცხვირსახოცში	223
* * *	ვერ ისვენებენ.....	224
	ფასკუნჯი.....	225
* * *	ვაჟას დაჭრილმა არწივმა.....	226
	როგორც იუდა.....	227
* * *	კაცის ყოფნა არის თურმე.....	228
	ლაშარობა – 1979	229
* * *	ასე ჩვევიათ მეფეებს	230
	დღეები	231
* * *	მზე ჩავიდა და	232
* * *	დასავლეთისკენ მიმავალი.....	233
	სპილოთა სასაფლაო.....	234
* * *	წარსულში მძინარ ათასწლეულებს...	235
* * *	მიწით	236
	მეცხრე.....	237
* * *	ვითარც ზღვას ქარიშხალი.....	238
* * *	დღე.....	239
* * *	„ფრთები, ფრთები გვინდა...“	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 67

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 67

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ვახტანგ ბაჩუჩილაძე

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შუმვირიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ვიქტა ავშილავა

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – პაატა ღოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com